

SÜRÜKLEYEN ZAMAN

ALEXANDER KLUGE
GERHARD RICHTER

TÜRKÇESİ TEVFİK TURAN

ALEXANDER KLUGE

1932 doğumlu Alman yazar ve yönetmen. Çağdaş sinemanın en önemli isimlerinden. Başlıca filmleri: Artists Under the Big Top: Perplexed, 1968; Gelegenheitsarbeit einer Sklavin, 1973; Der starke Ferdinand, 1976; Germany in Autumn, 1978; Der Kandidat, 1980; Die Macht der Gefühle, 1983 ; The Blind Director, 1986. Başlıca kitapları: Lebensläufe, 1962; Schlachtbeschreibung, 1964; Lernprozesse mit tödlichem Ausgang, 1973; Neue Geschichten: Hefte 1–18: "Unheimlichkeit der Zeit", 1977; Die Macht der Gefühle, 1984; Die Lücke, die der Teufel läßt., 2003. Kluge, kariyeri boyunca Heinrich von Kleist, Heinrich Böll, Schiller ve Georg Büchner ödüllerini kazandı.

GERHARD RICHTER

1932 doğumlu Alman ressam ve güncel sanatçı. Anselm Kiefer, Sigma Polke gibi sanatçılarla birlikte, 20. Yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan Yeni Avrupa Resmi'nin öncülerinden sayılmaktadır. Soyut ve Fotogerçekçi resimlerinin yanı sıra fotoğraf ve cam üzerine çalışmalar, gazete kupürlerinden hareketle resimler ve heykeller de üretti. Pek çok uluslararası ödül kazandı, yapıtları dünyanın en önemli müze ve galerilerinde sergilendi.

TEVFİK TURAN

1954 doğumlu çevirmen. 1954'te doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde Alman filolojisi okuduğu yıllarda başladığı çeviri çalışmalarını TTOK'da mütercimlik, Türk-Alman Eğitim Merkezi'nde Almanca öğretmenliği, İstanbul Üniversitesi'nde Almanca ve Hamburg Üniversitesi'nde Türkçe okutmanlığı yaparken sürdürdü. İlk çeviri kitabı, Patrick Süskind'den *Koku*, 1987'de yayımlandı. Bunu Peter Handke, Wassily Kandinsky ve Walter Benjamin çevirileri izledi. Almanya'da, Auf dem Ruffel yayınevinin ortağı ve yöneticisidir.

SÜRÜKLEYEN ZAMAN

ALEXANDER KLUGE
GERHARD RICHTER

TÜRKÇESİ TEVFİK TURAN

§

Yayın no **1366**
Çağdaş Dünya Edebiyatı **186**

Sürükleyen Zaman
Alexander Kluge 39 Metin
Gerhard Richter 39 Fotoğraf

Kitabın özgün adı:
Dezember

Yayına hazırlayan: Cem İleri
Almanca aslından çeviren: Tevfik Turan
Kapak tasarım: Beste Doğan
Redaksiyon: Barış Tut
Sayfa tasarımı: Zülal Bakacak

© 2010, Alexander Kluge | Gerhard Richter
© 2014, bu kitabın Türkçe yayın hakları Shurkamp Verlag Berlin aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Ocak 2015

ISBN: 978 - 605 - 141 - 819 - 3
Sertifika no: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa sertifika no: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari. com
www. everestyayinlari. com
www. twitter. com/everestkitap
facebook.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

ALEXANDER KLUGE
39 METİN

GERHARD RICHTER
39 FOTOĞRAF

§

1 Aralık 1941: Moskova önlerindeki cephede buz fırtınası. İki ordunun yedekte beklemesi gerekirdi, diyor, saat 17 sularında kara kuvvetleri başkumandanlığıyla telefonlaşan Mareşal Fedor von Bock. Aslında, diye devam ediyor, bize Ruslarla savaşmak için değil, havayla savaşmak için silah lazım. Almanya'daki evlerde doğudaki bu olaya dair doğrudan algılanan bir şey yok.

Mühendis Dr. Fred Sauer, eski adıyla Siemens, Alman Ordusu'nun askeri gereçler ve silah dairesinin deney bölümünden sorumlu, mamutların anatomisini inceliyor. Soğuk bozkırın bu görmüş geçirmiş devlerinin kısa gövdelerinden, tıknaz vücutlarından hareketle (ki buradaki tozlu, bitmek bilmeyen, alabildiğine soğuk Doğu rüzgârı altında, bu 1941 yılına gelinceye kadar bir tanesi bile hayatta kalmamış) kışa dayanıklı bir tank silahı geliştirilebilir mi? Bu dev irisi bacaklarda, diyor Fred Sauer, gövdeden aşağıya akan ve oksijen içeren kan, gövdeye doğru çıkan, kullanılmış, soğuk kanı ısıtıyordu. Bu da ona, motorlarda çift devre kullanarak (biri motorun ısınması için, biri de hareket tertibatı için) Rus kışının azizliklerine karşı çare bulunabileceğini gösteriyor. Projeye karar verilmesi için bu yıl çok geç kalınmış.

1941 Aralık ayının özelliği, zaman kıtlığıydı.

2 Aralık 1991: Karlı çamurlu 1991 kışında Mihail Gorbaçov daha Kremlin'in mekânlarında barınmaktaydı. Lenin'in ketenlere sarılı koltuklarının olduğu oda hâlâ duruyordu, Gorbaçov'dan iki bina ileride. Soldaki telefon santrali de 20'li yıllardan kalma antika cihazlarıyla korunmuştu.
İktidar sokakta değildi, besleme hatları ve kişisel ağlar biçiminde Kremlin'in duvarlarına gizlenmiş, harcına karışmıştı. Bu, duvarlarda, borularda, kablolarda gizli iktidar hatlarını bulmak hiçbir zaman pratik bir iş öğrenmemiş (oturumları hazırlamak hariç), sayıları belki 16 olan sadık kurmaylarla mümkün olmayacaktır. Sıvanın sökülmesi gerekir. İKTİDAR SIVADA GİZLİDİR. Binayı yıkmak, diye düşünüyordu Gorbaçov, asıl yapılması gereken buydu, ki bu (bütün ülkenin tekmil yeniden inşası) daha üç yıl önce, "TOPLUMSAL İNŞAAT İŞÇİLERİ PARTİSİ" tarafından üstesinden gelinecek bir şeydi. Gorbaçov yorgundu. Tam da şimdi, kendisinin de, bütün ötekilerin de krizin sonunu bekledikleri bir Aralık gününün alacakaranlığında TARTIŞMAK istiyordu. Pencereden sağlam yapılı duvarları, çamları ve erimiş, birçok ayakaltında ezilmiş karı görüyordu.

– Nerede oturuyordu?
– Odasında. Bir tepsiyle kahve söyledi.
– Sonra? Notlar mı aldı?
– Hatıralarını toplayacağı kitap için notlar almaya başladı.
O anda anladık: Bitmiştir.

3 Aralık 1931: Mecklenburg yollarında doluyla karışık yağmur. Hitler (siyah Mercedes'inde) ve Goebbels'in kayınvalidesi (kırmızı bir Maybach'ta), düğünün yapıldığı şövalye malikânesinde arada sırada, gerektikçe şoförlük yapan bir adamın yol açtığı bir kazada kıl payı güme gidiyorlardı. Otomobil çağının bu başlangıç döneminde, buzlu yüzeylerde fren yapılmayacağı olsun, çakırkeyif araba sürmenin tehlikesi olsun, yaygınlık kazanmış bilgiler değildi. Düğün dönüşü araba kullanacak olan şoförler de, hanımlar beyler gibi, pervasızca alkol almıştı.

Yaygın görüş de zaten, direksiyon başında alkollü içkilerle zihnin ve yüreğin dumura uğradığı değil, şevke geldiği yolundaydı. Hiçbir şey sarhoşlukta olduğu kadar çabuk yürümez. Bu, bir doğa gücü olan motorlarda da böyledir. Onların da toynakları, kanatları vardır, gaz solurlar. Vahşi değildirler, ayağını basmasıyla, vites kolunu, direksiyon simidini usulca oynatmasıyla bu güçleri akıcı bir hareket halinde tutan insanın hünerli elinin teknik uşaklarıdırlar. Gerçi çakırkeyif olan kişi diline ve ses yüksekliğine hâkim olmayı pek beceremez, buna karşılık top ve taşıt kullanmayı daha iyi bilir.

Geniş kavisli bir virajda Maybach'ın şoförü Hitler'in aracını sollamaya kalkıştı. Arabanın kaydığını fark edince kuvvetle frene bastı.

– İki aracın çarpışmamış olmasını sadece kadere borçluyuz.

– Siz kaderden ne anlıyorsunuz?[1]

Kaymakam kazaya karışanlara gümüş kaplı bir şişeden bir avcı içkisi sundu. Bu arada kayınvalide için başka bir araba getirtilmişti, Hitler'in yaverlerinden biri Kızılderili tırısıyla (50 metre koş, 100 metre yürü) en yakındaki telefona seğirtmişti. Yola devam edebilirsiniz, Herr Hitler, dedi kaymakam. Acayip kazayı iki hafta süreyle ilginç bir konuşma konusu olarak kullanacaktı.*

* Ben, sıcaklığı gayet iyi bir yer olan ana karnındaydım ve neredeyse doğmak üzereydim, Hitler'e neredeyse azıcık olsun gelecek bırakmayacak olan bu an yaşandığında. Yüksek performanslı o iki motorlu taşıt arasında, buzlu yüzeyde öldürücü olacak çarpışmaya 40 santimetre kalmıştı.

4 Aralık 1941: Atlantik üzerinde, merkezi İrlanda'nın güneybatısında olan kocaman bir yüksek basınç bölgesi bulunuyordu. Bunun zayıf bir sırtı kuzeydoğu yönünde, İskandinavya üzerinden Kuzey Buz Denizi'ne kadar uzanıyordu. Bu uzantı Buz Denizi üzerindeki yaygın bir alçak basınç bölgesini Rusya üzerindeki daha zayıf bir alçak basınç bölgesinden ayırmaktaydı ve tabanında kıtasal arktik soğuk hava kütlesi güneyden gelen bulut kümeleriyle karışıyordu. Aralık 1941'de doğuda soğuğun baş göstermesine yol açan sebepler zinciri buydu. Birlikler, Potsdam Rasathanesi'nden iklim araştırmacısı ve meteorolog Dr. Hofmeister'in belirttiğine göre, DİNAMİK METEOROLOJİ ilkesi uygulanarak on gün önceden uyarılabilirdi. Bir zamanlar, bir muharebe başlamadan önce, kâhinler kurban edilen hayvanların iç organlarına bakarak çatışmaların nasıl biteceğini söylerdi. Bugün, akıl çağının 1941 Aralık'ında kâhinlerin yerini meteorologlar almıştı.

DİNAMİK METEOROLOJİ havanın o anki durumunu incelemez, atmosferdeki akımların büyük mekânlar üzerindeki hareketlerine yoğunlaşır, ki belli bir yerdeki hava şartlarını yaratan da zaten bunlardır. Bu "bütün" –bir nasyonal sosyaliste uygun düştüğü üzere– TEMAŞA yoluyla görülebilir, KANIT getirmeye yönelik yollarla elde edilemez.

Dinamik meteoroloji ekolü "hava hadisesine aktif olarak tesir etme" yolunda çaba gösteriyordu. Bunun için gerekirse, eni de boyu da birkaç yüz kilometreyi bulan bir alan üze-

rinde bulut kütleleri uçak filolarıyla kuru buz ve karbondioksit bombardımanına tutulacaktı. Bunun ancak, böyle bir etkinliğin ne sonuç yaratacağı önceden biliniyorsa anlamı olurdu. Doğu cephesindeki çatışmalara geç kalmıştı dinamik meteoroloji. Dr. Hofmeister'in ekibi gene de, Reich'ın idarî mercileri, Nikola yortusunun öne alınmasından ötürü, çalışmalarını daha 4 Aralık günü tatil etmeden hemen önce, yaptıkları araştırma için 500 000 Reichsmark tutarında bir devlet kredisi vaadine kavuşuyordu. Bu olay "dinamik meteoroloji çağının başlangıcı" olarak adlandırılabilir.

5 Aralık 1942: Heiner Müller diyordu ki: Stalingrad'ın niçin bir yandan tarihî olarak zorunlu olduğunu, öte yandan, insan açısından bakıldığında hiç mi hiç gerekli olmadığını ilke olarak açıklayabilmek için kurmaca bir hikâye anlatmam lazım.

Yüzbaşı Slopotka, doğuştan Viyanalıydı, ordu bürokrasisinin sallapatiliği yüzünden ancak 1942 yılının Aralık ayında Stalingrad'a tayin edilmişti. Ekim'de onu dosyasına düştükleri bir şerhle oraya gönderenlerin kuşatmadan haberleri yoktu. Pitomnik Havaalanı'na bir kar fırtınasında indi yüzbaşı. Daha birkaç gün önce Catania'da, Akdeniz'in kışa rağmen ılık sularına dalmıştı.

Slopotka Stalingrad kuşatmasında yaşanan bütün öğrenme süreçlerinden geri kalmıştı. Vücutların zayıflayıp erimesine, ki ta eylülde başlamıştı bu süreç, katılmamıştı. Şimdi, dipdiri bakışlarıyla, kuşatmaya giriyordu. Aynı cesur tavrı bir paraşüt birliği de gösterebilir, özel kış teçhizatıyla, bol cephanelikle kışın hüküm sürdüğü sahaya atlayabilir ve Stalingrad'ın marta kadar savunulmasını güvence altına alabilirdi.

Slopotka'yı dehşete düşüren, kuşatmadaki silah arkadaşlarının kendi felaketlerine bir bakıma doktriner bir biçimde inanması olmuştu, diyor Müller, gittikçe heyecanlanarak. Slopotka hemen, nakliye subayı olarak, Stalingradski ihtiyat havaalanında kar kürüme işinin kumandasını üstlendi. Hava Mareşali Milch'in tavsiyesi üzerine, kuşatmanın içinde beş ila yedi havaalanının, hem de üç gün içinde, yeniden oluş-

turulması gerekiyordu. Slopotka'nın, yalnızca buraya başka bir gerçeklik akışı içinden ulaşmış olmaktan ileri gelen şevki küçük takımı da sardı. Kumandan herkesi coşturdu. Gelecek yıl mühendis diplomasını almaya niyetliydi, ayrıca nakliye uçakları için pilotluk eğitimi görmek de istiyordu.
Slopotka'nın uyanık zihni daha Rusların sonbaharda terk ettikleri haliyle kalmış olan küçük ihtiyat havaalanının dar çevresinden ötesine hâkim değildi. Pitomnik'te, kuşatmanın dışındaki uçakların paraşüt üssüyle telsiz bağlantısını ayakta tutan telsizcileri bile düştükleri uyuşukluktan uyandırmak mümkün olmadı. Böylece, kardan temizlenmiş piste tek bir nakliye uçağı bile yönlendirilemiyordu.
24 Ocak'ta Slopotka'nın oluşturduğu küçük takım ortadan silindi. Kızıl Ordu sağından veya solundan geçtiği kimselerin ruhsal durumuyla ilgilenmiyordu. Slopotka'nın cesedi, bir grup ölüyle birlikte, bir kar yığınına yaslanmış olarak bulundu; onu öbür ölülerden ayıran, sadece, derisinin altındaki yağ tabakasının henüz erimemiş görünmesiydi.

Maddebaşı: BAZİLİSK BAKIŞI. Hollanda'nın iktidar konusunda pek bilgisi olmayan tüccar takımı, diyor Müller, Alba Dükü'nün Kont Egmont'u nasıl idam ettiğine seyirci kaldı. İşaretleri okumayı bilemediler. Doğu Almanya da böyle teslim oldu. Dün Valentin Falin ziyaretime geldi, diye devam etti Müller. Kendisi, Stalingrad'da bulunmamıştı, ama Kremlin'in gizli kayıtlarında bu konuya ilişkin ne var-

sa satır satır okumuştu. Rus kumandanlar, deniyordu orada, sürpriz çıkışlarıyla 86 000 kişiyi çembere aldıklarını sanıyorlardı. Gerçek sayı, 300 000'di. Çevirme cephesinde sayı olarak hiçbir zaman, kuşatma altındaki Almanların sayısından büyük bir birlik toplanmış değildi. Bir yıldırım savaş ordusunun iki ay içinde kendini savunmasız ilan etmesine yol açan nedir? Muharebe kararı, diyor Müller, savaşanların kafasında veriliyor.

> "Geçenlerde benim bahçede bir kedi belirdi, ağacın ta başına konmuş bir kuşu gözlüyordu; iki hayvan bir süre gözlerini ayırmadan birbirlerine bakmıştı ki, kuş ölü gibi kedinin pençelerine düştü; ya kendi korkulu hayallerinden uyuşmuştu ya da kedinin mıknatısvari gücüyle aşağı çekilmişti."
> Montaigne, *Denemeler, Hayalin Gücü Üzerine*

6 Aralık 1989: Kudüs. Kubbet-üs-Sahra altındaki inşaat çalışmaları sırasında mühendisler dağın 300 metre derinine inen bir galeri ortaya çıkarmıştı. Antik çağ kalıntılarıyla karşılaşacakları heyecanıyla ve zeminin sağlamlığını araştırma yolunda aldıkları talimat uyarınca, galerinin kendilerini ulaştırdığı ve Kudüs'ün eski dönemlerine ait bir yapının parçası olan yüzeye ayak bastılar. Teçhizatlarıyla yeraltı boşluğunda ilerledikleri sırada taban çöktü ve kendilerini on iki metre derinlikte bir çukurda, duvar yıkıntılarının altında kalmış halde buldular. Cep telefonları henüz çalışıyordu ve yukarıdan yardım gelmesini sağlayabildiler.

Tapmak Tepesi'nin derinlikleri, diyordu kurtarılanlar, baştan sona kırılgan zeminlerden oluşuyor. Burada inşaattan da, kazılardan da uzak durulmalıydı. İnsan 500 metre derinlikte, beş kilometre, altmış kilometre derinlikte ne bulacaktı? Daha Britanya işgali anayasası döneminden bu yana, Tapınak Tepesi'nin altında tünel çalışmaları, Filistin imar dairesinin yazılı izni olmadıkça, yasaktı. Mühendisler burada yasadışı kazı yapmışlardı. Çökme sırasında ölmüş olsalardı kendilerini bu işe gönderen kuruluşun bir yalan uydurması gerekecekti. Cenazeleri başka bir yere taşınacak, kaza da orada olmuş gibi gösterilecekti.

Tapınak Tepesinin Altındaki İHTİYAR EJDERHA

Buz altındaki arazi yeşil bir pırıltı içinde. Bir göl söz konusu. Kıyılarında: Buzdan, patikasız kayalar. Burada huni genişleyip ufukları olmayan bir manzara şeklini alıyor. Cehennemin dokuzuncu ve en derin halkası. Buz gölünün ortasında, ki tarihin en kötü mücrimleri burada donup kalmış, DEV EJDERHA yatıyor, diyaframına kadar (eğer insanüstü boyutta, insan benzeri canavarın böyle bir şeyi varsa) buz yüzeyiyle sarılmış. Uçma yeteneği yok. Soğuğa karşı anlaşılan duyarsız. Böyle, sonsuzluklarca bekliyor.

– Tapınak Tepesi'nin altında ne var?
– Bir huni.
– Tabanı Kudüs'ten daha geniş bir huni mi?
– Haliyle.
– Yeryüzüne doğru o kadar daralıp sivriliyor ki, bir mikroskop bile girişini bulamaz, öyle mi?
– İğne ucu kadar, boş bir laf olur. Nanoskopik küçüklükte. Üzeri molozla örtülmüş.
– Ayrıntılar nereden biliniyor?
– Vergilius ve Dante tarafından güvenilir bir şekilde aktarılmış olmalarından.*

* İnsan Dante'nin gösterdiği yerlere bakıp yanılmamalı. Buna göre huni "dünyanın merkezine doğru daralıp sivrilmekte"dir. Tapınak Tepesi'nin altındaki sondajlar bunu doğrulamıyor. Dahası, ezoterik anlatılardaki yer bilgileri çoğu zaman ayna gibi tersine okunmalıdır.

– Buzda donup kalmış varlığa niçin İHTİYAR EJDERHA diyorsunuz?
– Böyle adlandırılıyor. Kanatları var. Yarı yarıya buzun içinde. Başı aşağıya eğilmiş.
– Hiç "eğebilir mi" başını bu kötü varlık, o hareketsizliği içinde?
– Hareket binlerce yıl sonrasına sabitlenmiş.
– Kıyamet gününden tam bin yıl *önce* mi eriyecek göl? Ejderha toprağı yarıp yeryüzüne çıkacak, iktidarı ele geçirecek. Ta ki Tanrı bu ikinci en güçlüyü tekrar yenip mahkemesine çıkarana kadar.
– Tapınak Tepesi'nin altındaki varlığın bekleyişi gözüme bir saatli bomba gibi görünüyor.
– Bu, bütün Tapınak Tepesi için geçerli.
– İnsanlar toprağı delip huniye girerse ne olur? Patlar mı? Büyü kendi içine yıkılır kalır mı?
– Bu bir karşı-dünya.
– "İlahî Komedya"nın burasında denir ki, bizim dünyamızın varlığı karşı dünyanın varlığına bağlıdır.
– Bir denge meselesi.
– Şark'ta dengelerin kaybolmasında kimin çıkarı var?
– Bunu kimse önceden bilemez.
– Hem, niçin cehennem sıcak değil?
– En derin noktasında soğuk.

7 Aralık 1932: Yarın Berlin'de "Engadin Macerası" filminin galası var. Yöneten: Max Obal. Başrollerde: Guzzi Lantschner ile Walter Riml. Film müziği: Paul Dessau. Karla kaplı manzaralar önünde spor ve takip sahneleri söz konusu. Adlon'da, çay saatinde basınla sohbet. Kızışan tartışmanın orta yerine üzeri tepeleme sandviçlerle yüklü servis arabaları dalıyor. Basına tanıtılması böyle, iyi ısıtılmış bir otelin mekânlarında yapılan bir film, sadece bu yönüyle bile, bir başarı.

"Mutluluk Deposu"nun Oyun Programından Kaldırılışı

1932 yılının sonu için Max Reinhardt geçici adı "Mutluluk Deposu!" *(Magazin des Glücks)* olan bir yılbaşı gecesi revüsü planlıyordu. Başrolü Zarah Leander oynayacak, müziği Friedrich Hollaender yazacaktı. Genel tasarım: Ödön von Horváth. Berlin'deki Büyük Tiyatro'da *(Das Große Schauspielhaus)* yapılan provalar yarıda kesildi. Horváth, tiyatronun 1920'den beri Mecklenburg'da, samanlıklarda birikmiş olan bütün dekorlarını istemişti. Revü, bir BÜYÜK DÜNYA TİYATROSU olacaktı, bir veda.

Program dokuz bölüme ayrılıyordu: Amerika, mutfak, Napoli, Güney Denizi, Şark, Viyana, Ren, Kuzey Kutbu ve Cennet. Viyana bölümü, Horváth'ın tasarımı böyle öngörüyordu, sürekli tamir halinde. Orada sadece, 1912 tarihli bir

savaş öncesi bölümü açılmış bulunuyor. Dokuz bölümün bir döner sahne üzerinde sergilenmesi tasarlanmış.
Bütün bunların çok pahalıya çıkacağı anlaşıldı.
Horváth'ın revüsü yerine Mischa Spoliansky'nin "100 Metre Talih" oyunu prova ediliyor. Reinhardt ile Horváth bu "Mutluluk Deposu!" projesinin yarıda kesilmesi bakımından, pısırıkça mı davrandılar, yoksa tutumluluk mu yaptılar? Batıl itikatlarına kapıldılar.

8 Aralık 1941: Pazar gibi pazartesi. Reich yönetiminin çarkları yavaş yavaş işlemeye başlıyor. Saat 11'de yataktan kalkan Führer, gece saat 1'e kadar harıl harıl çalışıyor.
SS Üst Grup Önderi Heydrich'in bütün ilgili daireleri İmparatorluk Güvenlik Baş Dairesi'nin başkanlığı altında çağırdığı toplantının tarihi, 8 Aralık 1941'di. Buluşma altı hafta ertelenerek 20 Ocak 1942'ye bırakıldı. WANNSEE TOPLANTISI'ydı bu. 8 Aralık 1941 günü için Reichstag'ın toplantıya çağrılması bekleniyordu. Darwinci (biyolog ve tarihçi) Horst Boecker 2006'da, 1941 Aralık ayı örneğinde kısa süreli evrimleri incelemiştir. Karmakarışık bir belirsizlikler yapısı içinden, diye sorar Boecker, nasıl oluyor da felakete götüren TEK BİR BELİRLİLİK ortaya çıkıyor ve öbür belirsizlikler ("olabilirlikler") dağılıp gittikleriyle kalıyor. Boecker "Kötülüğün Türler Tarihi" üzerine çalışıyor.

– 8 Aralık'ta yapılan bir "Wannsee Toplantısı" tarihe geçen, 20 Ocak 1942 toplantısından başka türlü mü gelişirdi?
– Muhtemelen.
– Niçin?
– Zaman darlığından.

KARAKTERİSTİĞİ ZAMANIN KOŞARCASINA GEÇMESİ OLAN BU ARALIK AYINDA CÜRÜMLERİN ÖZENLE DÜZENLENMESİNE BİLE YER YOKTU.

Deneme Safhasında Kötülük

> "İyiye yönelme hürriyeti, kötüye yönelme hürriyetinden daha çok hürriyettir."
> Aquinalı Thomas, *II Sententiarum*, d. 25 I, 5 ad 2

Birbirlerinin sırdaşıydılar, 20 yıldır tanışıyorlardı. Aralık başındaki bu günde, içlerinden birinin Sauerland'daki villasında, dört mumlu advent çelenginin karşısında oturuyorlardı. Ev sahibi bey bizzat hazırlık yapmıştı: romlu çay. Reich'taki ünlü tutuculardan sayılıyorlardı. Nasyonal sosyalist hareket içindeki gençlerin de, solcuların da keskin bakışları üzerlerindeydi.

Her ikisi için de, hürriyetin seçme hakkını kullanmakla bir ilgisi yoktu. Hürriyet, daha çok, insan beyinlerinde ve vücutlarında (dolayısıyla, toplumda da) bulunan bir madde haliydi: İnsan denen varlıkta hesaplanamaz nitelikte bulunan, Tanrı'nın nefesinin karşılığı olan ve ezelden beri insanlarda güçlülük anlamına gelmiş o "sinirliliği" ayakta tutan SALINIM. Bu nitelik CESARETin ortaya çıkması için de, AYIRT ETME YETİSİ için de, kendini DAVAYA VER-

ME için de, ÖZBİLİNÇ için de aynı önemdeydi. Bu bakımdan, diyordu iki tutucu hukuk âlimi, Aquinalı Thomas'a katılarak, hürriyet CANLI BİR DURUMdu, herhangi bir şey için araç değildi, bunun sonucu olarak da iyi olan, hürriyete daha kolay gelen bir şey olduğu için, bir başka zorunlu madde haliydi ve içerisinde insanlar, milletler ve YERYÜZÜ NOMOS'u[2] kendilerini hareket halinde tutabiliyorlardı. Hürriyet günün birinde evrilerek KÖTÜNÜN KRALLIĞINDA daha iyi serpilir hale gelecek olsa, bu, sadece ahlakî sebeplere dayanmakla kalmayan bir dönüm noktası olurdu. İki tutucu, ahlaklılık ilkesini feda etmeye hazırdılar. Ama görünce bir daha tanımayacakları bir hürriyetle (ki içlerinde uyguladıkları bir şeydi hürriyet) karşı karşıya kalmak istemiyorlardı. Bu bakımdan endişeliydiler.

– Ya bir insan çoğunluğu (örneğin adasını terk etmeye kalkışan bir halk) Kötü'ye alışsa, yani sizi ve Aquinalı Thomas'ı doğru anlıyorsam, vazgeçilemeyecek bir şey olan hürriyeti Kötü'yle bağlantılandıracak olsa, bu olmayacak bir yöneliş mi olurdu? Ya insanların çoğunluğu alışkanlık olarak kötülük yapıyorlarsa?
– O zaman bana şunu söylemelisiniz: "Hangi kötü?" Tabii, bunun çeşidi bol, ifradı mevcut. Fakat 1941 yılının bu Noel öncesi haftalarında çoğunluklar oluşturmuş değiller. KÖTÜNÜN EVRİMSEL FIRSATI bugüne kadar büyük olmamıştı.

– Kötüyü seçenler çoğunlukla arta kalmadılar mı demek istiyorsunuz? Çocukları mı azdı? İşe büyük giriştiler, çok geçmeden tıkandılar mı?
– Kötü, eskiden de olduğu gibi, bir deneme evresinde hareket etmekte.*

* Göttingen'de biyokimyacı olan Martin Eigen, iki tutucu âlim arasında geçen ve bir stenograf kadının kayda aldığı bu konuşmanın bir kopyasına sahipti. Bilgisayarlarında İyi'nin ve İyi Olmayan'ın hürriyet şartları altında hayatta kalma yeterliklerini hesaplamıştı. Eigen'in vardığı sonuç, Kötü'nün, içindeki sıradanlık eksiği yüzünden (çünkü mağrur, çünkü alabildiğine yorucu, çünkü muhabbetsiz), insanî veya ilahî kararın hürriyet derecesinin gittikçe yükselmesiyle, istatistiksel olarak geri kaldığı yolunda olduğu. Bunun ön şartı, diyor, insanın İyi'yi tanımlamasıdır; örneğin iyi bir şey, "insana iyi gelen", "bir çiftliğin işine yarar" bir şeydir, bir nesnenin "kalitesi iyi olagelmiştir", birisi "iyi davranmaktadır", yani ötekinin çıkarına veya söylediğine saygı göstermektedir. Martin Eigen bunun için, "İyi'nin Fantazmaları"nı "Kötü"ye sayar. Hürriyetten İyi'ye geçiş, der, Aquinalı Thomas'taki başka bir pasaja gönderme yaparak, İyi'nin doğru tanımına bağlıdır ("İyi'nin kullanım değeri" söz konusudur).

9 Aralık 1941: Dom-Gymnasium ve Martineum liselerinin sınıfları, okullarını boşaltmak zorunda kalıp, aynı geçici binayı paylaşmak durumunda olduklarından ders öğleden sonra yapılıyor.

Ders bittikten sonra hurda metal toplamaya dağılıyoruz. Bir kilo demir için *bir*, çinko için *yedi*, bakır için *üç*, kalay için *altı* puan var. 40 puan toplayınca bir teşekkür alıyoruz. Kalay bulduğumuz nadir oluyor. Çinko, diş macunu tüpleri. Bakır, elektrikli eski eşyalarda bulunuyor. Reich'ın silahlanması için hammadde topluyoruz, bu işte bize öğretmenlerimiz yol göstermekte.

Evlerin pencerelerinin ardında perdelenmiş elektrik ışığı. Tam karartma ancak saat 19'da başlıyor. Işık kaynakları hırslı yüreklerimizdeki enerjiyle paralellik içinde. Ne kadar canlandırıcı, ciğerlerimize çektiğimiz o soğuk hava! Daha asker değiliz. Daha ölmüş değiliz. Arkamızdan çektiğimiz el arabalarında evlerin bodrumlarından, çatı aralarından topladığımız büyük ağırlık. Arabamızda onlarca kilo ağırlığında bir motor bloğunu karın içinden çekip götürüyoruz. Çitleri, bir süs parmaklığının demir çengellerini söktük.

10 Aralık 1932: Atina'da, Kasım 1931'de bankaların iflasının yol açtığı kriz yüzünden kapanan borsa ticarete tekrar başlıyor.
"Yunanlar'ın ülkesini ruhumla arayarak."[3] Bu duygulanışın ucu Helenlerin, Almanya ve Britanya'nın yardımlarıyla zafere ulaşan hürriyet mücadelesine varmıştı (Hölderlin "Hyperion"u yazar, Lord Byron çatışmalar sırasında nezleden ölür). Kral Otto'nun peşinden giden Bavyeralı memurlar, Osmanlı hâkimiyetinden kurtarılan ülkede ilk finans yapılarını oluşturmuş bulunuyordu. Bakanlığın bu üst düzey memurları ve Bavyera kralının oğlu daha sonra ülkeden nankörce kovuldular.

10 Aralık 1941: Drahmi uçurumun dibine vurmuştu. Üçüncü Reich'ın finans hokkabazları, özel yetkili olarak işe giriştiler. Reichsbank o günlerde artık "namuslu altın" sahibi değildi. Bodrumlarda depolanan, "gasp altını"ydı. Bundan Atina'ya tonlarca aktarıldı. Reich Yunanistan'ı işgal etmişti, şimdi gelişmesinden de Reich sorumluydu.
Roma'dan Führer'in verdiği görevle, Dr. Neubacher uçağa atlayıp geldi. Drahmi'nin kaderine İskenderiye'de karar veriliyordu. İngiliz işgali altında olan bu şehir Doğu Akdeniz'deki bütün karaborsaları yöneten merkezdi. Britanyalı döviz uzmanları bu pazardaki hareketler üzerinde etkili olamıyordu. Bu etki daha çok, altın verip Drahmi alan Atina'daki Dr. Neubacher için söz konusuydu.

Britanyalı rakipler sahte Yunan dövizi biriktirseler, önceki yıllarda piyasadan Drahmi toplasalar iyi ederlerdi. Mağrur Britanyalılar bunu yapmamıştı, çünkü pazarlara hâkim olabildiklerini sanıyorlardı. Şimdi, Yunan parasının değerinin hemen birkaç hafta içinde yükselişini seyretmek durumundaydılar. Mihver güçlerinin geç bir başarısı. Sebebi de, Dr. Neubacher'in Atina'ya saygı uyandıracak bir tavırla gelişi ve Selanik'teki Yahudi servetine el konmasıyla kazanılmış "Reich Altını"ndan birkaç tonu dağıtarak kısa zaman içinde bir zenginlik görüntüsü yaratmayı başarmış olmasıydı.
Yunan dövizinin kuru, tarafsız ülkelerin borsalarında, görünmez ellerle oynatılıyormuşçasına, puan puan yükseliyordu. Askerî birlikler, zorlayıcı tedbirler, silah varlıkları bir işe yaramazdı, çünkü İskenderiye'de döviz kurlarını oluşturan kapitalistler, yani şehrin her tarafındaki kahvehanelerde kahvelerini höpürdetenler bunlara aldırmayacaktı.

10 Aralık 1944: İhtiyat binbaşısı ve banka memuru Otto Schilling'in gemisinin Akdeniz'deki o fırtına sırasında Mora'nın güneyinde, nerede battığını kimse bilmiyor. Bu tecrübeli Wannsee yelkencisi teknesine Yunan merkez bankasına ait, Reich'ın ödünç vermiş olduğu 3,4 ton altını yüklemişti. Herhalde ahşap geminin batmasına da bu hazine sebep oldu. Burada ekseriya hüküm süren poyraz, ki ne yapacağı belli olmayan bir kuzey rüzgârıdır, aralık ayında Yunan sahili açıklarında yol almayı neredeyse imkânsız kılmaktadır.

Para İtalya'ya ulaştırılacak, oradan da demiryoluyla Berlin'e götürülecekti.

10 Aralık 2009: Aralık harcamaları denen kalemler: Brüksel'deki AB yönetiminin yanına bir raportör kattığı Helen Cumhuriyeti Hesap Denetleme Dairesi Başkanı, tam iki gündür, olağan "Aralık harcamaları"nın izini sürüyordu. Elden gelen bir şey yoktu. Dünyanın bütün devlet dairelerinde, bütçede ayrılmış olan kalemler yıl bitmeden önce harcanır, her ne iş için olursa olsun. Çünkü bu bütçe kalemleri, eğer tasarruf edilecek olurlarsa, bir sonraki yıl aynı düzeyde talep olunamayacaktır. Hesap Denetleme Dairesi Başkanı, Tübingen Üniversitesi'nde okumuş bir hukukçu, diyordu ki, harcanmamış miktarın bir sonraki yıla aktarılması daha iyi olacaktır. O zaman hiç değilse akıllıca bir amaç için harcanırlar. Bilanço sisteminde yukarıdan aşağıya doğru işleyen bir disiplin yoktur. Aralık ayının Noel'den önce gelen dört haftası Atina'da, Ortodoks geleneğinden ötürü, Kuzey Avrupa'da olduğundan daha az önem taşır. Ticaret şehirlerinde yılsonu bilanço hesaplarına eşlik eden karanlık akşam saatleri de söz konusu değildir.

11 Aralık 1944: NOEL ÖNCESİNDE VARŞOVA. "Üçüncü Reich'ın Son Muzafferleri" arasında (Varşova'daki, "Polonya Vatan Ordusu"nun isyanını bastırmış olan kumandanlar kendilerine bu adı veriyordu) alışılmadık bir hava esiyordu. "İktidar" pek işe yarar bir şey değildi. Zamandan mahrum iktidar. Daha sonra, 30 günlük bir hâkimiyetin daha söz konusu olduğu anlaşılacaktı – böyle bir duruma nasıl alışsın ki insan?

Bu iktidar her şeyi kapsıyordu. Belli bir anlamda, dizginlerinden boşanmış bir iktidardı, çünkü hesap verme söz konusu olsa da buna zaman kalmıyordu. Bu haftalarda icatlar yapıldı, tecrübeler toplandı. Ne zaman için? Anlamsızlık hataları küçültmez.

Ne yapılsaydı pratik olurdu, bu pek azının aklına geldi. Zaferi kazananlar bu günlerden yararlanabilir, yakında hâkimiyeti ele geçirecek olan Polonyalıların kuracağı ceza mahkemesine hazırlanabilirlerdi. Bu mahkeme günü için dosyaları ayarlayabilirlerdi; dostlar edinebilirlerdi, eğer karşıtları arasında küçük avantajlarla veya kayırmalarla kendi yanlarına çekebilecekleri birilerini hâlâ bulabilecek olsalardı. Daha önce işledikleri suçları başka dairelerin, başka yetkililerin üzerine yıkabilirlerdi. Ama bu günlerin akılcı bir biçimde değerlendirilmesi gerçekleşmedi. Sık sık, zevküsefa içinde başka bir hayata başlandığı oldu.

Almanların yerleştikleri binalarda hasar yoktu. Bunlara ek olarak, Zolikow'da el konan villalar kazanılmıştı. Ordu le-

vazımatçısı Schmücker, ki zevk sahibi bir adamdı, bir tütün fabrikasının deposuna 17. ve 18. yüzyıldan kalma mobilya taşıtıyordu. Böyle bir zenginlik daha önce görülmüş değildi. Seçilmiş eşyalarla dolu bir treni Harz'taki bir madenin galerisine doğru yola çıkarmayı başardı. Bu kadar değerli eşyayı kendine hiçbir zaman alamayacak olan bu adam, demiryolu sorumlusunun imzaladığı gönderi listesini göğüs cebinde taşıyordu.

Alman işgal yönetiminin yerleştiği mahallenin kalevari yapılanışı içine alınmış olan Bristol Oteli'nde, Korgeneral Stahel "Taş Binalarla Yapılmış Bir Büyük Şehirde İsyankârlarla Mücadele" konulu efsanevî deneyim raporunu yazmaktaydı. Rapor, "doğru" ve "yanlış" şeklinde düzenlenmiş sütunlardan oluşuyordu. Armia Krajowa'nın Stahel'in kurmayları arasına soktuğu, şairlikte tecrübeli bir ajan daha sonra tecrübeli zorbanın bu notlarını Lehçeye çevirdi. Sonrasında da, Polonya gizli servislerinin şehirlerdeki isyanları bastırmaya ilişkin bilgi dağarcığı bu rapor çevresinde oluşacaktı, ki bugün Irak'ta CIA için kıskançlık sebebi olmaktadır.

12 Aralık 2009: Bir pagan nehri olan Wangachu'nun suları Noel gecesinden on iki gün önce, Wellington-Auckland hızlı tren hattının geçtiği demiryolu köprüsünün orta payandasını yıktı. Buna alışılmadık ölçüde yağan yağmurun sebep olduğu söyleniyor. Duyguların ataletindendir, Yeni Zelanda'da, her ne kadar ortalıkta yaz mevsiminin işaretleri görünüyor da olsa, Noel yaklaşmaya görsün, "her bir kimse kendi yurduna" gitmek ister. Bunun için, köprünün koptuğu noktadan aşağıya uçan tren de fazlasıyla doluydu.
Bir lokomotif, beş vagon. Elektrikler son ana kadar kesilmemişti. Pencereleri, diyor bir tanık, vagonlar çağıl çağıl akan sulara gömülürken ışıl ışıldı.
Yaklaşık 120 yolcudan 47'si, bir şekilde kurtarılıp yaraları geçici olarak tedavi edildikten sonra, Auckland'daki hedeflerine ulaştı. Bir yedek tren oradan kaza yerine gelmişti.

– Sabotaj söz konusu olamaz mı diyorsunuz?
– Kim yapsın ki?
– Wangachu Nehri'nin "ruhları" olduğunu söylemiştiniz. Britanya koloni yönetimince öldürülen Maori savaşçılarının ruhlarının su kütlelerini köprünün ayağına doğru yönlendirdiği söyleniyor.
– Böyle bir iddia var. Benim kulağıma hayal gibi geliyor.
– Ama kazanın böyle kılı kılına Noel öncesine, en büyük Hıristiyan bayramının arifesine rastlaması dikkati çekiyor. Pagan ruhlar bunu nereden bilsindi?

– Her ayrıntının üzerine bir komplo teorisi inşa edilemez.
– Bir komployа da gerek yoktu ki zaten.
– Neden yoktu?
– Çünkü suda yaşayan ruhların komployа ihtiyacı yoktur.

13 Aralık 2009: BİR GEÇİCİLİK ÖRNEĞİ: Milano ilkyardım kliniğinin diş cerrahı birkaç saniye içinde karar vermek zorundaydı: Başbakanın kırılan iki dişini ne yapacaktı? Birisi Milano Katedrali'nin metalden bir modelini politikacının yüzüne fırlatmıştı. Hekimler yeşil keten örtüler içindeki yaralı yüz üzerinde çalışmakta, burnu düzeltmekteydiler. Politikacının korumalarında bir gayretkeşliktir gidiyordu, az önce düpedüz çuvallamışlardı ya. Dudaklar ve ağızdan sorumlu cerrah hasara kısa bir bakış fırlatmakla yetindi. Onun gözünde bu, sıradan bir yara değil, bir erkeklik imzası meselesiydi.

Sıra ancak en son ona gelmişti. Amerika'daki gelişmeler sayesinde, istenen beyazlıkta yapma diş oturtmak, sorun olmuyor. Cerrah protezin biçimini ancak tahmin etme durumundaydı. Daha birkaç saat önce, canlı vücuda ait olan kırık parçaları ne yapmalı? Atmalı mı? Belki delil olarak kullanılacaklardır? Böylece cerrah bu nesneleri bir torba içinde emniyete verdi.

İmparatorun Dişi

Ağız yara içinde, adam dökülüyor. St. Helena'da mahpus tutulan bu insan artık Bonaparte değil, Napoléon değildi. O sırada sol üst köpek dişi daha ağzındaydı. Dişin etrafındaki doku kanıyordu.

Bu dişi Toulon önünde, İtalya'da, Mısır'da ağzında taşımıştı. Vücudunun ayrıntılarına dikkat ettiği olmamıştı pek. Zihni yıllardır dışarıya çevrili kalmıştı. Ayak tırnakları, boyun kasları, hatta kalbi, parmakları (işbölümü içinde, hasta olmadıkları sürece kendisi tarafından pek hissedilmeksizin) seferlerinde ona eşlik etmişlerdi. Bazen şöyle veya böyle bir şey hissettiği olmuştu, sıcak banyoda veya telaşlı bir günün ardından yorgunluğun kendini gösterdiği başka yerlerinde. Ama o dişe hiç dikkat etmemişti. Diş ağrılarına yatkınlığı yoktu.

Britanyalı bir hekim Napoléon'un ölümünden on iki hafta önce çekti bu kireçten mamul vücut parçasını, bu zavallı kalıntıyı, seleflerinin suretini. Bu dişi iki başka dişle birlikte aldı. Yara uzun zaman açık kaldı. Eski imparatorun iradesi, vücudunun da iradesi, bu yerde iyileşmeye ilgi göstermiyordu. Sonra diş birkaç yıl bir kesecikte durdu ve imparatorun ardında bıraktığı başka tereke parçalarıyla birlikte Napoli yakınlarında yerleşik asil bir İtalyan ailesinin eline geçti. Bu ailenin ardıllarından biri tarafından da, bu arada bir kadife keseciğe konmuş olarak, Sotheby's salonunda müzayedeye çıkarıldı. 15000 sterline alıcı buldu. Bilinmeyen biri sunmuştu bu parayı. Böylece, bu büyük adamın bir zamanlar aile içinde saklanan son izi kamu alanından kaybolmuş oldu. Müzayedede bu hatırayı alan meçhul kişinin neye ilgi duyduğu bilinmiyor.

14 Aralık 2009: MODERN BİR BANKA PARA HAZİNESİ DEĞİL, ÖNCEKİ İŞLEMLERİN VE BİRİKEN HATALARIN TOPLANDIĞI BİR SANDIKTIR. Delegasyonlar gün ağarana kadar pazarlık etti. Sofra tamtakır. Akşamın erken saatlerinde sunulan simitler çoktan bitmiş. Bu arada dışarıya, pazarlığa katılanların geldiği sırada ortada olmayan kalın bir kar tabakası serilmiş. Büyük ölçüde borç içinde olan ALPE ADRIA bankası Avusturya devleti tarafından devralınıyor ve böylece kurtarılmış oluyor. Bavyera Eyalet Bankası'nın hisseleri için bir negatif satış fiyatı kararlaştırılıyor.

Ayın Dokusu

Hurda malzeme bakımından değerli bir parça, fakat dünyaya geri getirilmesi feda edilmesinden daha pahalıya mal olacak olan uydunun hedef gözetilerek Ay'ın kutup yakınlarına düşürülmesi bir konuya AÇIKLIK getirdi. Ayın metal çekirdeği toplam hacminin en çok % 3'ünü oluşturuyor. Sanırım ki, diyordu Sigurd Wolfsson, Mars büyüklüğünde bir uzay cismi ana yıldızımızla çarpışmış olacak. Bu arada ay kütlesi kopmuş olmalı. Başlangıçta, dünyanın etrafında kısa bir mesafeyle dönüyordu. Ay, gökyüzünün üçte birini kaplıyor olmalıydı, ışığını dünyaya gönderirken.

– Atalarımıza mı?
– Henüz atalarımızın olduğunu sanmıyorum.
– Belki hiçbir şey "görmeyen" tekhücreliler? Ama hisseden?
– Her canlı bir şey hisseder.
– Peki, Mars büyüklüğündeki gök cismi nereye kaçtı?
– Çok uzaklarda bulacağız onu. Biçimi bozulmuş, harap bir kütle. Hâlâ epey büyük.
– Pluton'un ötesinde mi?
– Transpluton'un ötesinde. Karanlık bir harabe, sadece güneşin ışığı vurduğunda görülebilen. Orada güneş başparmağın tırnağı büyüklüğünde. Yani, dünyanın o eski yoldaşıyla, çarpışmada taraf olan o cisimle bir daha "yüz yüze" geleceğimizi sanmıyorum. Ölçmek evet, görmek hayır.
– Demek, belki de Dünya gezegeninde hayatın başlamasında bir sıçramaya yol açan bu "kader sillesi"ni o zaman kimse görmedi?
– Kimse. Ama belki BÜTÜN DÜNYA o zaman canlı haldeydi. Dünya, bir anlamda, yaşayan bir dev cisim. Ymir[4] adlı dev, der eski metinler, bir "yoldaş" tarafından yaralanır, öldürülür.*

* Rus âlim H. P. Blavatsky, Tibet manastırlarında bu bilgileri doğrulayan metinler bulduğunu iddia eder.

15 Aralık 2009: Engadin'e bütün gece kar yağdı. Kar büyük bir adaletle ağaçların, göllerin, ovanın üzerine dağılmış, duruyor. Hafif bir yük. Sabah saatlerinde kırağıyla kar pek ayırdedilir gibi değil. Yamaçlarda bulunan ağaçların üzerinde, yakından bakınca, yığılan karın kalınlığı aynen dalların kendi kalınlığı kadar. Bu, böyle bir birikmenin olabilmesi için karın ne kadar yumuşak bir şekilde indiğini gösteriyor. Vadinin daha yüksek yerlerinde, sırtların, zirvelerin yakınında ise bulutlar daracık bir çevredeki ağaçsız yamaçlara birkaç milyon litre kar döktü. Bir çöl, veya, yürüyüşe çıkmış biri boğazına kadar batacağına göre, bir bataklık. Burada, yukarıda, kuzeyin buzlu düzlüklerindekine veya doğuda, Hindukuş'takine benzer şartlar hüküm sürüyor.

"İsa Aslında Kimdi?" başlıklı bir belgesel siparişini kabul edip etmemeyi henüz düşünmekte olan Tom Tykwer, çalışma günlüklerine, Şark'tan gelen bir meleğin ve Kurtarıcı'nın doğduğu yerin bir kar dekoru içinde pek tasavvur edilemeyeceğini not ediyor. Kamerayla yüksek volkanların zirvesindeki karı filme almak daha yerinde. Etna'nın kar sınırında yeni yağan karın oluşturduğu beyaz halı doğruca siyah lav bölgesine bitişiyor. Bu, diyor Tom Tykwer, bir filmin başlangıcı için iyi bir görüntü olur. Filmin adı, "Tabiatın Pençesi" olmalı, çünkü konusu, yerkabuğunun altında uyuyan ürkütücü potansiyel.

16 Aralık 2009:

Işık Damarları

"Bir ışık insanının içinde ışık vardır ve bu insan bütün dünyayı ışıtır."
Thomas İncili, 24,3

Sosyolog Richard Sennett ABD'deki Protestan kiliselerinde uyanış hareketlerinin artışını "sınıf sistemi içinde kaybedilen statünün telafisi" olarak yorumluyor. Katlanılmaz bir kaybın yerine bir şey konması söz konusu. İnsanların, diyor Sennett, emeklerine yansıyan nesnel değeri toplum tarafından düpedüz inkâr ediliyorsa, o zaman öznel değerlerinin de sonsuza doğru yükselmesi gerekiyor.
Bu durum Didymus Judas Thomas'ın apokrif İncili için bir yeniden doğuş sağladı. Bu kitabın Yahya İncili'yle rekabet eden LOGION[5] bölümünde, hem de İsa'nın kendi ağzından, Tanrı, Oğul ve Ruh'u oluşturan ışığın inanan her insanın içinde de ışıdığı onaylanır. Bu hazineyi içimizde taşımaktayızdır.
Bu yoldaki mesaj Aralık 2009'da Erie Gölü'nün batısındaki talihsiz ailelere o kadar güven vermekteydi ki, bir araya gelerek on bir yeni tarikat oluşturdular; aradan geçen zaman içinde bunlardan her birinin, bağışlarla oluşturdukları kendi radyo-televizyon istasyonları, toplantı mekânları ve haber bültenleri oldu.

Ne zavallı bir duruşu var banka müdürü McAllan'ın, karşımızda, bankası çiftliğimizin, bütün mal varlığımızın ipoteğini elinde tutuyorken. 120 yılda bitecek gibi bir borç değil (hele şimdi, ben işten çıkarıldıktan sonra, hiç). Evet, sefaletimizin bu yöneticisi bizim, ailemle benim, içimizde yakıp önüne diktiğimiz ışığın ölçüsüne vurulduğunda, karşımızda ne de zavallı bir halde. Önüne koyduğumuz hindiden yemeyi içi kaldırmadı. Bir mide spazmı bahanesi buldu, yakında bizim İNCİLLE YENİDEN DOĞANLAR cemaatimize katılacağına söz verdi. Borcumuzun ödenmesini talep ettiği yok artık. Belki de hiç almayız onu aramıza.

17 Aralık 2009: GÜÇLÜLERİN HİLESİ, Kopenhag İklim Konferansı'ndaki görüşmelerin bitmesinden ancak kısa bir süre önce ortaya çıkacak biçimde kurulmuştu. Dünya ikliminin kurtarılması için, sürpriz olacak bir vaatler paketiyle bir uzlaşma sağlanacaktı. Fakat sonra anlaşıldı ki, Brezilya, Hindistan, Çin ve ABD temsilcileri (Avrupalıları ve Rusya'yı bir kenara iterek) saatlerce görüşmeler yapmış ve fikir birliğine varamamışlardı.

OPEC gözlemcileri memnun görünüyor. Bu arada, BM İklim Konseyi'nin temsilcileri ümitlerini başka tarafa yöneltiyor. Bu çevrelerde konuşulanlar, Dünya gezegeninin şu sıra daha içinde olduğu KÜÇÜK BUZ ÇAĞI'nın bir miktar yedek soğuma rezervi bulundurduğu, dolayısıyla CO2 ve metanın yol açtığı ısınmanın düne kadar tahmin edilenden daha uzun bir zaman alacağı yolunda. Gerçekten, Himalayalardaki bütün buzulların 2050 yılına kadar erimiş olacağı tezi Aarhus School of Business'teki iklim enstitüsünün bilgisayar hesaplarıyla doğrulanmamış bulunuyor. DIE ZEIT'a yazdığı başyazısında Giovanni di Lorenzo, iklim konferansı fiyaskosunun, kendisine 1907 Lahey Barış Konferansı'nın başarısızlığa uğrayışını hatırlattığını belirtiyor. 21. yüzyılın rayından çıkamayacağını söyleyen, diyor di Lorenzo, 20. yüzyıl düpedüz rayından çıkmış olduğuna göre, yanılmaktadır. Ve şöyle devam ediyor: Söz konusu olan, Grönland'ın buzulları değil, uzlaşmazlığın bir çığ gibi ilerleyişinin bu konferansta görülür hale gelmesidir.

18 Aralık 1941: SAVAŞTA YANLIŞ BİR KARAR. Büyük belirsizlikler ayı, 1941 Aralık'ında, cerrah Dalquen'in karısı Marita yaşadığı taşra şehrinden Berlin'e ulaşmış, Potsdamer Platz'taki Grandhotel Fürstenhof'a inmiş ve üsteğmen Berlepsch'in kendisiyle çiftleşme isteğini reddetmişti. Buna hemen üç hafta sonra pişman olacaktı. Genç subay Kuzey Rusya'daki çatışmalarda öldü. Kendisi bu adama son bir teselli olurdu ve, eğer bu açıdan baksaydı, üsteğmenin odasına gönderdiği kartı (barış zamanında taşra şehrinde yapılan bir kostümlü balodan tanışıyorlardı) başka türlü değerlendirirdi. Odasına süzülüverirdi. Şimdi artık her şey için çok geçti. Bu ümitvar ilişkiyi geleceğe saklamak istemişti. Kısa bir an için harcayıvermekten kaçınmıştı. Genç subaydan hoşlanıyordu.

Aşk 1944

Savaşın insanı vurup vurmayacağı ve ne zaman vuracağı konusundaki bilinmezlik, her şeyden önce de, buna karşı elden bir şey gelmemesi ruha cüret verir. Artık kaybedecek bir şey yoktur.

Böylece Gerda F. de, 1944'te, saatlerce süren bir hava saldırısından sonra, artık kendini sakınmayı bıraktı. Geri dönen askerlerden birini beklemek, bunun tanıdıklarından biri olması ve kendisiyle evlenmek istemesi, düşünülecek şey de-

ğildi. Şehrin mühimmat fabrikalarında kalmış olanları daha yakından tanımak istemiyordu. Herkes yakınlık arıyordu. O da bir yolcuyu odasına aldı. Bir daha hiç görüşmediler. Pişman olacağı hiçbir tarafı yoktu bu beraberliğin.

"Sonuna kadar mutlu
Bir gece için
Her şeyimi veririm."

19 Aralık 2009: ABD Başkanı'nın on iki asistanı, iki bütçe şefi ve Beyaz Saray'ın güvenlik danışmanı ertesi gün için, Pentagon'un 636 milyar dolarla tarihindeki en yüksek bütçesini hazırlıyorlar. O GECE WASHINGTON'A İLK KAR YAĞIYOR. Başkan saat 21'de akşam yemeği için ailesinin yanına geçiyor. Güvenlik danışmanı gruptan gece yarısı ayrılıyor. Ötekiler sabah saat 5'e kadar çalışıyorlar. Bir yan kapıdan Beyaz Saray'ı terk ettikleri sırada etraf kar altında. Yeni yağmış kara basmak, bir keyif.

DÜNYANIN ÇATISINDA. Ta doğuda, Washington'dan dokuz saat dilimi uzakta, başkanın güvenilir adamı elçi Richard Holbrooke hızlı araçlardan oluşan bir konvoyun içinde, bir dağ geçidindeydi. Elçi kabilenin en yaşlısıyla sözleştiği kuzeybatı sınırındaki dağ köyüne daha bu gece ulaşmak istiyordu.

Bu dağlar dünyanın aralık ayında en soğuk, en yüksek yerlerinden biri. Yerkürenin mantosu ile yerkabuğu arasındaki istikrarsız kesim bu bölgede 75 kilometre derinde kalıyor. Hint Okyanusu'ndaki kırılma bölgesinin ezelden beri Belucistan plakasına yaptığı basınç kaya kütlelerini kuzeye doğru sürüklüyor ve burada Karakurum masifinin batı akıntısıyla karşılaşıyor. Buna uygun olarak, Büyük Pamir, Karakurum ve Afganistan Hindukuş masifleri tarihleri boyunca kavga içindeler. Jeologlar dünyanın bu kısmına ÜÇÜNCÜ KU-

TUP adını verir. Fakat jeoloji araştırmacısı Abdel-Gawad der ki, kar kütleleri, soğuk, sis oluşumu ve yerin altındaki huzursuzluk Antarktika'daki durağan şartlardan da, Kuzey Buz Denizi üzerindeki sükûnetten de tamamen farklıdır.*

Holbrooke zırhsız bir araçla yoldadır. Zırhlı araçlar eşliğindeki bir konvoy, suikastçıları yanıltmak için, başka bir yoldan gitmektedir. Bu konvoy için, Pakistan gizli servisinin uzaktan güvenliği sağlayacağı vaadi vardır, ki girişimin ihanete uğrayacağının garantisidir. Böyle bir hilenin gerekli olması, Holbrooke'un izlenimi böyledir, ABD'nin gücü açısından, hiç iyiye alamet sayılmaz. Gölge-konvoydaki insanlara bir şey olmamasını ummaktadır.

Üç anlaşmazlık bölgesine ayrılmış olan bu *siyasî* coğrafyada (Kaşmir, Pakistan, Afgan Hindukuş'u) "buz tutmuş" ve şiddetli krizler yaklaşık 500 kilometrelik bir çember içinde karşı karşıyadır. Bu durumda pazarlıkların, geçici anlaşmaların hiç faydası yok, diyen Holbrooke bütün maharetini ortaya koymakta, şimdi de heyecanla, sözleşilen yerde yapılacak buluşmayı beklemektedir.

Buz sisi şoförlerin gözünü almaktadır. Adına yol denen bu kırmataş zeminde araçların hızlılığından faydalanmak mümkün olmaz. Şoförler mikroskopik kristaller üzerinde

* Abdel-Gawad, *Wrench movements in the Baluchistan arc and relation to the Himalayan-Indian Ocean tectonics*, Bull. Geol. Soc. Amer. 82 (1971), s. 1235-1250. Holbrooke'a bir asistanı Kuzey Afganistan'ın tektoniği üzerine bir not yazmıştır; dolayısıyla elçi daima, ülkenin zemini söz konusu olduğunda, ne diyeceğini bilmektedir.

olabildiğince az yansıma olması için park ışıklarını yakmıştır.
"ÜÇ KURT ÇIKTI İNİNDEN / DEVANASI LOĞUSA / YATAR SİS, BUZ, KAR İÇİNDE."

20 Aralık 1832: BİR PAGANIN BEKLENMEDİK BİÇİMDE İMANA GELİŞİ. Hekim Dr. Wernecke, köyde kendisine "Dingelstedtli Cadı"nın yardım ettiği güç bir doğumdan ve teferruatlı bir ikramdan sonra karların içinden gerisin geriye, Halberstadt'a doğru yola çıkmıştı. Önce patikadan ilerledi, ki bu yolu köylüler ya alışkanlıktan ya da batıl itikattan dolayı, bir tür, KÖYÜN ÖLÜ TABİATA ÇIKIŞI olarak yapmıştı, çünkü böyle bir "yol"un ucu bu yaman kış gününde hiçbir yere varmamaktadır. Dr. Wernecke o kadar sarhoş olmasaydı evine dönmeye cesaret edemezdi. Evli evine, köylü köyüne, demişti kendi kendine.

Karın üstündeki kabuk kırılgandı. Wernecke dört adımda bir saplanıp kalıyordu. O zaman bacağını girdiği oyuktan çekmesi, aynı zamanda dengesini de kaybetmemesi gerekiyordu. Bu onu çok yordu. Köy gözden kayboldu. Fakat anlaşıldı ki, kar tepeler oluşturmuştu. Şehre giden şosenin iki yanındaki ağaçlar, sabırsız Fransız mühendisler kavağı seçmişlerdi, kar kütlesinin altında kalmıştı. Hekimin gözü bir nirengi noktası bulamıyordu. Olduğu yerde dönüp durmakta olabileceğini düşünmeye başladı. Bu durumda kronometresinden ne fayda gelirdi ki.

Hareket ettiği sürece üşümüyordu. Kefenle örtülmüşe benzeyen arazide seçilebilen bir ufuk yoktu. Pus belirmeye başladı. Otururum sam uyurum, sonra, kar eriyince ölümü bulurlar. Wernecke aslında neşeli bir insandı, derin düşünmek gibi bir eğilimi yoktu, ayrıca pagan sayılıyordu. Tanrı kelamı

üzerine şakalar yapan, bir hastanın ölüm döşeğinde, papazın teranesine tıbbın uzmanlık bilgisiyle karşı çıkan biri. Ama şimdi yüreğini korku sarmaktaydı.

Hızlı adımlarla hep ileri doğru yürür, bu arada geride bıraktığım ayak izime dikkat edersem, bir metre bir metre, durmadan şehrime, evime yaklaşırım, orada da hizmetçiler muhakkak bir ateş yakmıştır bile. Fakat karanlık basarken kendi izini de artık pek göremez olmuştu. Emin olmak için geri dönmeyi istemiyordu.

Uçsuz bucaksız kar geceye belli bir aydınlık vermişti. Ama Wernecke ne "hiçbir şey görmüyorum" diyebiliyordu ne de "bir şey görüyorum". Bunun için bir işaret olması gerekirdi, karla örtülü arazinin tekdüzeliği içinde bir fark. Neye yarıyordu şimdi, kafasında Avrupa'nın harita bilgilerini taşıyor olması, bu bilgilerin kendisine bu düz (ama şimdi, gerçekte, yüksek bir tepe oluşturan) arazinin doğuda Ural dağlarına kadar uzandığını, ta batıdaysa üstlerini kışın tamamen örtemediği büyük nehirlere dayandığını söylemesi. O batıya sadece Harz Dağları'nı aşarak ulaşabilirdi. Dağlar yönünde yürüdüğüne dair bir işaretse yoktu.

Saat gece yarısına on vardı. Sadık kronometresi ona zamanı inceden inceye bildiriyordu. Şu anda kendine daha dört ila beş saat yaşama fırsatı tanıyordu. Yazık olur, dedi kendine, bu kadar iyi bir hekim ölürse.

Bir anlığına, soğuk elleriyle gözlerini sildi, uzakta ufacık bir şimşek gördüğünü sandı. Şimdi de yanılsamalar başlıyor,

diye düşündü. Buna dair bir şeyleri cerrah Baron Larrey'nin raporlarında okumuştu: Mısır'ın çöl sıcağında nasıl optik yanılsamalar oluyorduysa, bunlara gayet benzeyen çılgınca algılamalar imparatorun topçularına Rusya'daki buz çöllerinde de musallat olmuştu. Yani, kendisine yol göstermek isteyen İŞARETE önce inanmak istemedi. Şüpheden oluşan bir buzdağı sarmıştı bitkin adamın etrafını, ki o yoruldukça küçüleceğine büyüyordu.

Kısacası, hem istemeye istemeye hem de yanlış alımladığı o işaret hekimi kurtardı. Katedral zangocunun lambasıydı bu, adam merdivenleri çıktıkça, belli aralıklarda, kilise pencerelerinin arkasından geçiyordu. Zangoç geç kalmıştı. Çanlara çıkması, vereceği iki molayla, aşağı yukarı on dakikasını alırdı. Şehir çan seslerini her zamankinden iki veya üç dakika geç işitecekti.

Dr. Wernecke sonunda yorgun gözleriyle gene de, biraz sonra tamamen kaybolan ışığa güvenmeye karar verdi. Işık onun katılaşmış kalbine yol göstermişti. Böylece, doktor şehrin ilk evlerine ulaştı. Çoğunluğu inançsız olan bir ülkede bütün heybetiyle karaya vurmuş gibi duran, Ortaçağ'dan kalma kilise binasına, kulede, çanların hizasına asılmak üzere, demirden yapılma bir lamba hediye etti bu pagan. Daha sonra yolunu kaybedenler olmadıysa da, çünkü kışlar daha yumuşak geçmeye başlamış, hekimlerse evlere gitmez olmuştu, bu lamba, önceleri yağla, daha sonra hekimin torunlarının girişimi sayesinde elektrikle beslenerek, 8 Nisan

1945'te Halberstadt'a yapılan hava saldırısına kadar varlığını korudu. O baharda (yaz saati geçerliydi) ancak saat 21'de yakıldığından, mahvedildiği sırada yanmıyordu.

21 Aralık 1945: Babam, tıp doktoru Ernst Kluge'nin elli üçüncü doğum günü. Kaiserstraße 42 adresindeki evi bombardımanda mahvolmuş. Şehir önceki yılların ritmini kaybetmiş, merkezi yerle bir halde.

Babam, muayenehanenin ve dairenin kiracısı. Kilerde sucuklar, pastırmalar asılı. Kilitli. Doğum günü misafirlerinin bu kış erzakına el uzatmasına izin yok. Buna karşılık schnaps'lar cömertçe dağıtılmakta.

Saat 17'de, "Heine Sosisleri" fabrikasına taşınmış olan Halberstadt Şehir Tiyatrosu'ndan sekiz müzisyen geliyor. "L'amour est un oiseau rebelle"i [Aşk asi bir kuştur] çalıyorlar, sonra "Ach, brich noch nicht, Du mattes Herz" [Ah, kırılma daha, yorgun kalbim] ve: "Komm, Hoffnung, laß den letzten Stern ..." [Gel, ümit, bırak da son yıldızı sönmesin, bu ...].[6] Son olarak da, "Traft Ihr das Schiff im Meere an" [Rastladıysanız denizde o gemiye].[7] Şimdi devlet hastanesinden hekimler de geliyor, tahıl tüccarı Tacke, Funger, Hohmeyer, Belediye Başkanı Bordach, Gerlach, Doppelschmidt (bu isimde iki kişi var, ikisi de aynı derecede sevilen insanlar), Fehling, Müller, Schliephake. Saat sabahın beşine kadar eğleniliyor.

22 Aralık 1943: Oturma odasında bir kızak duruyor. Hediyeye deneme binişi. Kızağın üstünde oturanlar, kardeşler. Alacakaranlık çöküyor. Mumlar. Bir aradayız. "İşte hâlâ hayattayız / Ve içimiz içimize sığmıyor / Böyle bir zamana katlanabildiğimiz için."[8] Baba, asker, izinli geldi. Anne ona sadık kalmamıştı. Çocuklar bunu biliyor. Söyledikleri şarkı: "Ama iki kişi sevince / Birbirine sadık kalır!" Anne irkiliyor. Bir ima mıydı bu? Ama çocukların ifşa ettiği bir şey yok, sadece gerçeği söylediler.

Şimdi şarkıya herkes katılıyor. Savaşın son yıllarına eşlik etti bu şarkı. Bir askerden söz ediyor: Silahlarını kuşanıp yaban ellere yürümüş, ama hasret onu yuvasına çekiyor. Böyle insanlar zafer kazanmak için yaratılmamıştır. Memleketteki kadınlar da aynı şarkıyı söylüyor: "Her şey geçer, her şey gider / Her aralıktan sonra gene bir mayıs gelir!" Şimdi, mayıstan sonra aralık gelmişti. Dışarısı karanlık. AMA İKİ KİŞİ SEVİNCE / BİRBİRİNE SADIK KALIR.

23 Aralık 1999: Zaman yüce gönüllü değildir

SÜRÜKLEYEN/KOPAN[9] ZAMAN başlıklı bir risalenin yazarı (metin daha kesinlikle hazır değildi, ama yayınevinden soruyorlardı) otomobille Roma'dan Almanya'nın kuzey ucuna giderken, ülkenin karayollarını 23 Aralık 1999 günü birer tuzağa dönüştüren HIZLI BUZLANMA KRİZİNE yakalandı. Düşünceler geliştirmek, zihnine kıvraklık kazandırmak için ELİNDE OLAN SAATLERİ NOEL AKŞAMININ HEMEN AREFESİNDE EVİNDE geçirmek yolunda gösterdiği gayret, aracının yoldan çıkıp çakıllı bir yamaçtan uçmasıyla sonuçlanmıştı. Eve dönüşü, ciddi kırıkları yüzünden, haftalarca gecikecekti. Sevdikleri kendisine hastanedeyken üç parçadan oluşan, vidalanıp birleştirilebilen bir yalancı Noel ağacı getirdi; yoğun bakım koğuşuna ışık saçan bir ağaç. Metnini yazması için zamanı vardı artık. Kitapçığın yayıncısıyla hemen yılbaşı ertesi telefonlaştı. Yayıncı başlığın yerinde olduğundan şüpheliydi. Risale, diyordu yayıncı, bir tür adı olarak, eski moda bir ifade; hele "Kop(ar)an Zaman / Reissende Zeit" başlığına bakan okur kelimenin çift "s" ile yazılmış olmasını bir yere oturtamayacak, yazılıştan ötürü, zamanın yolculuk yaptığı şüphesine kapılacaktır. Hem, kitabın yöneldiği okurlar kelimeyi, "ß" ile yazılan biçiminde karar kılıp, "tuttuğunu koparan" veya "çığırtkan" şeklinde yorumlasa bile, nasıl vurgulanacağı sözlü olarak belirtilmeyince, "ß" ile "ss" biçimleri arasında kararsız kalacaklardır. Öyleyse, dedi yazar, arka kapak yazısında ve

önsözde ayrıntılı açıklamalar yapılmasına razı olmak durumundayım. Ama başlık mutlaka öyle kalmalıydı. Sadece, "risale" olarak tanımlanmasıyla ilgili bir tavize yanaştı. Yayıncıyla kitabın üzerine türünün hiç yazılmaması konusunda anlaştılar.

İçerik bakımındansa, Fred Kelpe şöyle diyordu: Zaman tuttuğunu çekip koparark, sürükleyerek ileriye doğru hareket etmektedir, ayrıca geçmiş olana yolculuk yapmaktadır, ki burada, yerinden koparılmışlardan oluşan büyük bir kütle bir tür tavan arasında veya bekleme döngüsünde tekrar dönüşünü beklemektedir. İşte bu yerinden koparılmışın içindedir insanlığın rezervi, biriktirdiği hazine. Buna karşılık, koparılıp geleceğe taşman şey, hayatı bakımından, daha yavaş güncelliklerin kendisini gecikmeden izlemesine bağımlıdır (yoksa kopup geleceğe sürüklenen şey mahvolur). Zamanın kopuşunu ise *işitebildiğini* yazmaktadır Kelpe. Bunu ancak mağdurların (rezil edilen şehirlerin veya insanların) tepkilerinden *çıkarsıyor* değildir, bu öyle bir sestir ki, "olayın kendisi haykırıyor gibi"dir. Kop(ar)an zaman, der Kelpe, kaderin darbe inmeden önce hissedilebilecek tek biçimidir. Ve bunun, denizin hareketiyle bir benzerlik kurularak, *zamanın kayması* olarak adlandırılabileceğini ekler. Hayat gemisinin akıntıda yeri değişmektedir.

Fakat olay bir denizden çok daha güçlüdür. Ve daha seçicidir. Hemen birkaç yer boyu yana gidildiğinde, birkaç an öncesi veya sonrasında, zaman *kopucu/koparıcı* olmayışı-

nı korumaktadır. Beş metre ileride bulunan biri zamanın kopuşundan/koparışından kurtulur. Kelpe, içinde hayatın kaybolduğu zaman çatlaklarından hareketle, evrenin temel bir adaletsizliği olduğu sonucuna varır. Böyle çatlakların içinden geçip uçurumun dibine, oradan da, içinden yeninin doğduğu temel akıntıya açılan bir yol mu söz konusudur? İşte risale bunu pek çok vaka yönünden şüpheyle karşılar. Canlı (veya canlılığın oluşturduğu) cevher, buna anavatanlar ve topluluklar dahildir, sanki tanrıların yıldırımıyla gerçeklikten çekilip ayrılmakta, ama gene de olabilirliğin alanına varamamaktadır. Bu, Kronos'un lanetidir, diye yazar Kelpe, bizim zaman sandığımız bir gulyabaninin.

23 Aralık 1932: "Varsa yeğ tuttuğun bir ceylan / Bırakma, yalnız otlamasın / Avcılar gezer ormanda, boru çalar / Sesler dolaşır ortalıkta".
Kıdemli lise öğretmeni Dr. Otto Müller, okulun kış tatilinden önceki son günü, on ikinci sınıfta ders konusu olarak Eichendorff'un "Alacakaranlık" şiirinin bu mısralarını seçmişti.

24 Aralık 1943: NOEL AKŞAMI DURUM BELİRSİZ. Çağrılmıştı; bu tatil gününün ilerlemiş saatlerinde öbür hekimler gitmek istememişti. İlçe hastanesinde bir acil ekibi, vakanın reddi. ÇOCUK BAŞI VE YÜZÜYLE LEĞEN-KEMİĞİ AÇIKLIĞININ ÜST TARAFINA DAYANMIŞTI. Sancılar basıncı artırıyordu ve ortada canlıyı aşağıya, bizim gerçekliğimize doğru yönelten hiçbir şey yoktu. Çocuğun başı annenin kemik yapısına bastırmaktaydı. Böyle bir durumda işe yarayan, sadece FORSEPS olur. Bu, çocuğun hassas başını iki taraftan kavrayan, yani "kızağa" alan ve bu küçük başın hassaslığına özen göstererek "hafif, ama demir gibi bir zorlama" uygulayan ve bu ümitsiz pozisyonu ümit veren bir pozisyona çeviren, demirden bir gereçti (Artık değil, genel olarak sezaryenin uygulandığı günümüzde kalmadı, o, ebe ve hekim zamanlarının aletiydi). "Zor kullanmadan": Yani hekimin dönüş noktasını bulması gerekir. Nasıl doğurulacağından hiç haberi olmayan ufaklığın da birinin kendisine yol göstermesine ihtiyacı vardır. Bu arada boğulmaması gerekir. Böyle bir işi yöneten hekimin "ben"i 7000 parçadır; kulak verir, dokunur ve bu işleri de o demir parçasıyla yapar. Hekim Noel akşamının ilk saatlerinde dört kadeh schnaps içmişti; bu, sinirlerine uyuşukluk veriyordu. Ama sonra aniden işbaşına çağrılması içindeki güçleri ayağa kaldırmıştı.

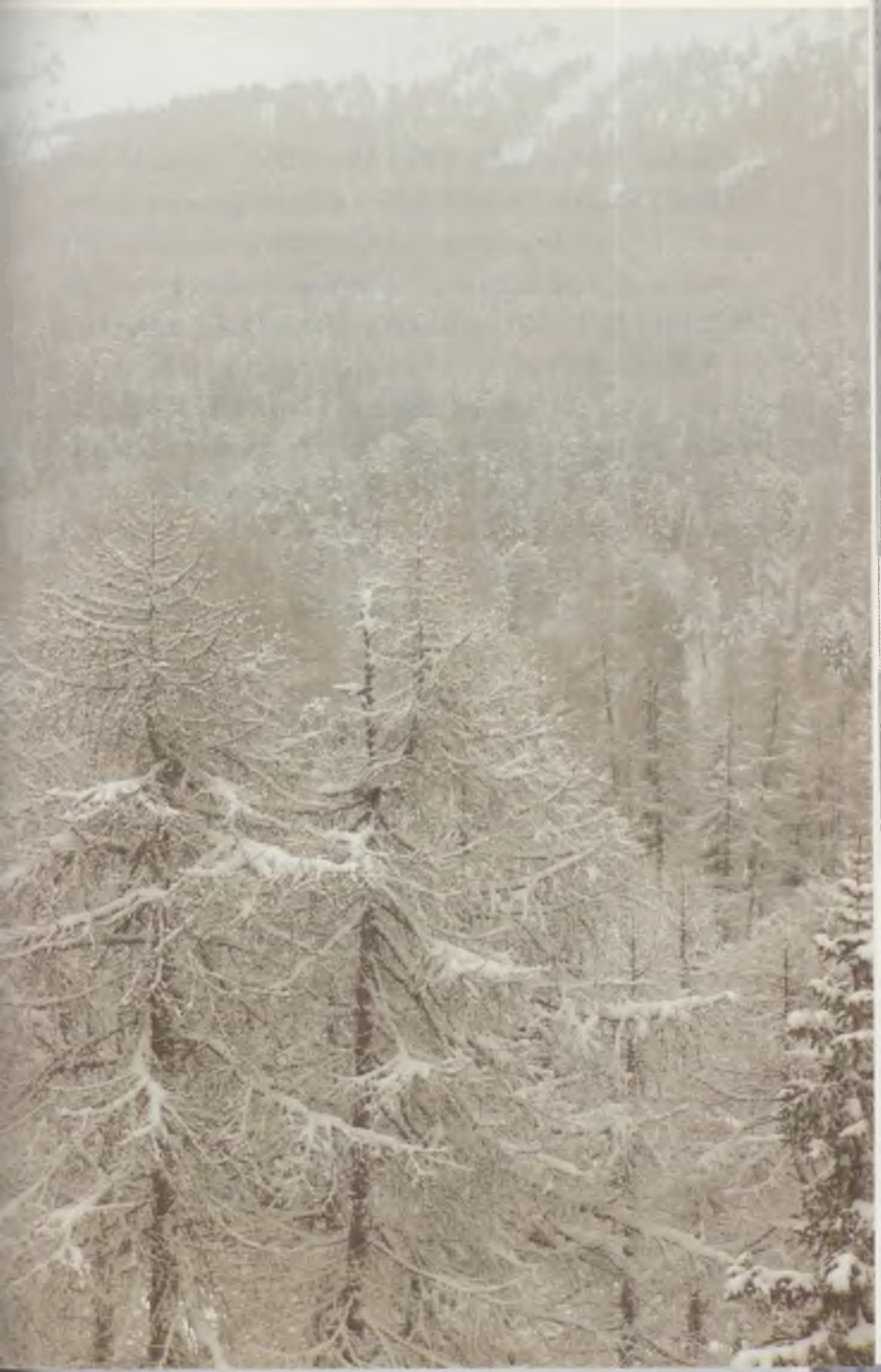
Müdahalenin tehlikeli olduğunu bilmesi bir uyarıcı ilaçtır. O "ufaklığı", ki yapısı milyarlarca yıl ölçüsünde eski, ama

güncel duruma karşı alabildiğine hassas bir protein kütlesiydi, Antik Çağ'ın bir kaptanı gibi, milim milim doğum kanalına doğru iterken alnında ter tomurcuklanıyor. Heyecan içinde. Bu heyecanın eline, bileğine geçmesine engel oluyor. Çocuk şimdi inip adamın bileğine oturmuş, o da onu çıkışa doğru götürüyor; bacakları yandan belirmiş bile. Elinin iki parmağı ensesini tutuyor, biri canlının ağzında. Bu ümit dolu yaratığı ışığa çıkarıyor.

Kırda bir çoban gibi, bezleri ve sıcak suyuyla etrafında beklemiş olan ebe de bu yumağı alıyor, baş aşağı tutuyor, bağırmaya zorluyor. Mekonyum damlamakta. Şimdi, doğum başarıldıktan sonra, tebrikleşmelere geçilebilir. Bir Noel keki hazır beklemektedir. Hekim bunu paketiyle evine götürür. Bir şey götürmelidir evine, teselli olarak, çünkü kutlamanın saati gelmiş geçmiştir. Çocuk kundaklanmış, sıcak örtüsünde yatmaktadır. Anne bitkin. Bir romlu çay fena gelmeyecektir kadına. Hekim şimdi eve giden yoldadır ve sarhoş olmuştur bile. Engel yok, karşıdan gelen araba yok. Mutlu Noeller!

25 Aralık 2009: PİLATUS'UN MİRACI. Çeşitli ülkelerin gümrük kanunlarını çiğneyerek, bir ikona geldi, Nördlingen'e ulaştı. Üzerinde, yukarıda solda, bir melek, Pilatus'un etrafında bir hale görülen başını göğe doğru taşıyor. Resmin alt tarafında Pilatus'un başı kesiliyor. Çünkü İmparator Tiberius (resimde üstte, sağda, tahtında), İ.S. 33 yılının 3 Nisan gününden sonra, Kurtarıcı'nın Pilatus tarafından infaz edildiği haberini almış. Vali hemen Capri'ye, imparatorun huzuruna çağrılıyor. Hemen, geldiği gece başı kesiliyor. Fakat Pilatus ölümünden önceki son saatlerde İsa'ya iman etmiş. Onun için de başı göğe ulaşıyor. Pilatus'un imana gelişi, gövdesinden ayrılmış başının etrafındaki halenin de sebebi. Bu resmin altında, solda, İsa'nın ölümünde can alıcı oyu veren, sonra da Mesih'in yakınları, Meryem ile Yusuf'u mahkeme karşısında suçlamaya kalkan Ferisili görülüyor. Bir çuvalın içinde bulunması, Romalıların "çuvallama" denen cezalandırma biçimini yansıtmakta. İyice su çekmiş olan deri çuval çölün güneşine bırakılır, kuruyup büzüldükçe içindeki suçlunun da içi dışına çıkar. Böylece herkes o kişinin eyleminin neye yaradığını görmelidir.

Bu eşsiz resim Noel'den önce, tam zamanında geldi Alman şehrine; bayram günlerinden sonra da belediye başkanına teslim edilecek.

26 Aralık 2004: AZİZ STEFAN GÜNÜ. ÖÇ ALAN ŞİDDET OLARAK NOEL. Bir kıtayı boğan su kütleleri tsunami biçiminde gelmiyor. Deniz kıyısından gelmiyorlar, üzerimize sağanak halinde de inmiyorlar. Bizi ve evlerimizi bir çamur seli olarak basıyorlar. İçinde yüzemiyoruz, dalamıyoruz. Kaçamayacağımız kadar büyük bir hızla yaklaşıyorlar, çünkü her taraftan birden sökün ediyorlar. Bakın, buna karşı şu yürüyen tepelerin, şu dağlık kütlenin hareketi ne kadar yavaş. Yüzeydeki, kenarlardaki dereler onların tabir caizse sudan habercileri. Ne kadar da çabuk bir araya geliyorlar, bu canavarlar! Yamaçlardan indikçe güçleri de, kütleleri de katlanıyor, çünkü arkadan gelenler gittikçe artan bir şiddetle bastırıyor. Böylece ne setlerin ne tahta perdelerin karşı koyabildiği, elinden kurtuluşun KOŞARAK veya YÜZEREK KAÇMAK da olamadığı çamur, balçık, biz Kızılderililerin, Beyazların, Paganların ve Hıristiyanların üzerinden geçiyor. Tanrı'nın veya bütün tanrıların unutmuş göründüğü bu balçık kütlesinin aranıp bulunacak iyi bir tarafı yok.

Birkaç bin kişi sahile kaçtı. Savaş gemileri kıç kapaklarını açtı, denizin sularına bata çıka seğirtenleri o gani ağızlarından içeri aldılar. Deniz her çamur selini kolaylıkla durdurur. Felaket tek bir kıtanın sadece bir kısmının başına geldiği, gezegende ise onun gibi beş kıta olduğu için, genelde hiçbir şey değişmedi. Evler, arabalar, insanlar sürüklenip gittiğiyle kaldı. Bir cenaze töreni mümkün olmadı. Olay Pasifik Okyanusu'nu, sağlığı yerinde olduğu sürece tek bir insanın kası

gibi tembel tembel zonklayan insanlığın yüreğini sarstığından daha çok sarstı. Bir haftalık bir depreşme, bir dizi acil tedbir, haberler, bir bağış seli.

Çamur çölünde aramalar hâlâ devam ediyordu. Çamurun içinde görülen çatılardan aileler kurtarılıyor, kayıt işlemlerine taşınıyordu. Çamurun tam vuramadığı insanlar felaketin kenar kesimlerindeki bodrumlarda, çatı teraslarında (bu ülkede kış günleri sıcak olur) düzenlerini kurmaya başladı. Polis müdürleri "arazi"yi geziyordu. Çok geçmeden, Tanrı'nın Oğlu'nun işaretleri gene görülmeye başladı: Çam ağaçları, süslemeler, çam dallarına sarılı gelin telleri.

Nasıl oluyor bu? diye soruyordu Güney Amerika uzmanı Don Peterson. Nereden geliyor, gezegenin Hıristiyanlaşmış tarafını tekrar tekrar kutlamalar yapmaya iten bu direngenlik? Bu yenilmezlik nasıl olabiliyor, üstelik araştırmacıların bir zamanlar ileri sürdüğü üzere, Kuzey kışlarının uzunluğundan da ileri gelmiyorsa? Muhakkak ki, iki bin yıl önce Bethlehem'den gelen, araştırmacı gözüyle bakılırsa hedefini şaşırmış bir mesajla da açıklanır gibi değil. NEREDEN GELİR, NEREYE GÖTÜRÜR GÖNLÜN PATİKALARI? Tanrıların kestiği fatura mıdır bu? Bu gücün kaynağı Amerika'nın yerlilerinde midir, ki şöyle demektedirler: Bizi katliamlardan geçirebildiniz, korkutabildiniz; biz de, her felaketin gösterdiği gibi, gerçi hayatta kalamadık, ama siz de aynen öyle, hayatta kalamayacaksınız; unsurlar arasında bir EŞİTLİK vardır. Bir altüst eden vardır, ki sizin

altüst edeninizden (ırza geçenler, çarmıha gelenler, tacirler, katil kundakçılar, muhasebeciler) daha ömürlü olacaktır. Muhasebe bir çamur kütlesine karşı ne yapabilir ki, eğer çamur hayli büyükse ve ansızın belirivermişse? Öbür temel hayat şartları (su, elektrik, besin) tekrar sağlanmadıkça, birden beliriveren yeşillik insanların güç duygusu bakımından ne anlam taşır? Mahveden unsurla, hiçbir şeyle karşı çıkılamayan bir bulamaçla akraba mı hissederler kendilerini, hatta, kendi içlerinden çıksaydı onlara korku salacak bir GÜCÜN ÖÇ ALIŞINI mı hissederler?

27 Aralık 2003: Kadın kendini mahpus hissediyordu. Önünde kendisi için hiçbir zaman kabul etmediği bir yaş grubuna kapı açan yıllar vardı. Etrafında ve kalbinde sevdiği iki erkeğin öfkeli yarışı. Aslında uçarı tabiatlı insanlardı, ama böyle olması aşkı öldürmez.

Dönmek istiyordu. İçinde babanın söylediğini yapmaktan başka hiçbir şeyin gerekli olmadığı bir zamana, sevilen bir otoritenin yönettiği bir hayata kaçmak.

Noel günleri, yani o heyecanlı bayramdan Yılbaşı'na kadar olan günler, her kaçışın önünü keser. İnsanı hatırayla doyururlar. Şehrin üstünde nemli batı esintisi.

ÇOCUKLUK ZAMANINA GÖTÜREN GERÇEK HİÇBİR YOL olmadığı için bundan başka bir kaçış yolu göremiyordu. Yok etme sürecini özenle hazırladı. Arabayı, hortumu, egzoza bağlantı parçasını. Yer olarak bir orman yolunu seçti, burası bir zamanlar babayla yürüyüş yaptıkları patikalara ulaşırken iyice öğrendiği bir yoldu. Orman yolu yürünebilecek birçok güzergâha açılıyordu. Olağan alışkanlıklarıyla karşılaştırıldığında, ZORAKİ denecek miktarda, bir şişe viski içti, oturup bekledi, kurduğu TOPLAM DÜZENEĞİN etkisini göstermesini bekledi, öksürdü. Kendisini çekici, canlı, hâlâ genç kadın olarak tanıyan herkes için ortadan kaybolacağı aklına gelince gözleri yaşardı. O artık iyice görememiştir, diyordu yakın arkadaşlarından biri sonradan. Dışarıda, arabanın ön camının ardında kar yerine yağmur yağıyordu.

28 Aralık 1989: CUMHURİYET SARAYI,[10] mühendislerinin gururu. Gün boyu, ta gece yarılarından sonrasına kadar bütün mekânlar tutulmuş. "Bu kadar kutlama hiç olmamıştı!" Ana salondaki, eskiden Halk Meclisi üyelerinin oturduğu koltuk sıraları tersanelerde gemileri kaldıran mekanizmaya benzer bir düzenekle kaldırılıyor, böylece ortaya bir balo salonu çıkıyor. Burada 186 masada oturuldu, sonra altı pistte dans edildi. Cumhuriyet'te HO-Gaststätten'in[11] işlettiği hiçbir lokanta bu saray olayıyla boy ölçüşemez. Gece saat dörde doğru bütün misafirler gitti. Kapıcılar bir kadeh bir şey içmek için hazırlanıyor. Temizlik personeli çıkageliyor, ortalığı topluyor. Ne mutluluk, insanın işinin başında olması, nasıl bir kayıtsızlıkla bitiyor eğlence. Mutfak personeli daha uzun bir zaman birlikte oturuyor. İnsan, insanın sobacığı.

Mühendislerin Gururu

Ben, ki eskiden mühendis ve Magdeburg'da üst düzeyde bir yoldaştım, şimdi sade vatandaşım, yani Oschersleben'de yerel kültür araştırmacısıyım. Magdeburg'daki Şehir Müzesi'yle bağlantım daha devam ediyor.

Araştırmalarımın vardığı sonuçlardan biri bana gurur vermekte. Bilindiği gibi, DDR[12] devletinin toprakları üzerindeki bütün inşaatlarda kullanılmış olan en iyi İsveç çeliği

Cumhuriyet Sarayı'nın yapısına katılmıştır. Bina yıkıldıktan sonra, bu hurdadan 14 vagon dolusu Dubai'ye satıldı ve orada dünyanın en yüksek kulesinde, çatının ucundan on iki metre aşağısında kullanıldı. Böylece bizim eski dünyamızdan bir parça hayatta kalmış oluyor. Gezegenimizi 6032 yılında gezecek olan uzaylılar (Dubai'deki kulenin borçlanmaya rağmen ayakta kalması şartıyla) bu metal kalıntıyı "halk malı" olarak tanımlayabilirler, tıpkı Pompei'de, Herculaneum enkazının altında Antik Çağ sanat hazinelerinin bulunması gibi. Bununla ilgili olarak, bu Aralık ayı çıkmadan önce "Heimatfreund"da[13] kısa bir yorum yayımlamayı başardım.

M.Ö. 29 Aralık 21.999: Buz devri. Soğuğun bu zirvesini (biz hâlâ aynı Buz Devri içindeyiz, ama Büyük değil, Küçük Buz Devri'ndeyiz) gözümüzün önüne Aralık ayında Engadin'de bir ikindi gibi getirebiliriz, diyordu, Rus Bilimler Akademisi Mamut Komitesi'nin bilimsel sekreteri Aleksey Tihonov. Daha soğuk değil miydi? diye sordu Sylvie Charbit. Bu soğuk da yeter, eğer çıplak stepte yakacak bulamıyorsanız, barınacak yeriniz de yoksa.

O günlerin bir hava raporu şöyle olurdu, diye devam etti Rus: Avrupa iki yıldan beri bir yüksek basınç bölgesinin etkisi altında bulunuyor. Buz örtüsünden esen sürekli rüzgâr bölgeye çok soğuk, kuru hava getiriyor. Bu aşırı kuruluğun, kuzeydoğudan gelip çok toz getiren sürekli rüzgârın gelecek 4000 yıl içinde dinmesi beklenmiyor. Öğleden sonraları saat 1'den itibaren sıcaklık donma noktasının altına düşüyor.

Peki, (otları, besleyici bitkileriyle ama ağaçsız haliyle) bugün artık olmayan bu kurak stepin üzerinde insanlar mı koşuşuyordu? Bizim atalarımız, diyor Tihonov, "koşuşmuyor," arıyor, araştırıyor ve ölümle yarış içinde avlanıyorlardı. Çabucak bir şey bulamazlarsa açlıktan ölüyorlardı.

30 Aralık 1940: YAZ İRADESİ, KIŞ İRADESİ. Strupa kıyısındaki Sborov Hahamı'nın torunu, hayatın Cambridge Üniversitesi fizik bölümünün kıyılarına vurduğu G., özel çevresinde ve Almanca olarak, çünkü İngilizce olarak belli bir hicap duyulmadan dile getirilmesi mümkün değildi, "kötünün zaman içinde yeri değişmiş veya yolunu şaşırmış iyi" olarak kendini gösterdiğini söylüyordu. Fakat kışın, insandaki içsel ifade şunu demektedir: "KÖTÜYÜ SAVUŞTUR, SİPERE YAT." Yaz iradesiyse şöyle dile getirilebilir: "KÖTÜYLE İYİ BİRBİRLERİNİ SINAMAKTADIR."
Her iki güç yazın deneme davranışı gösterir, diyordu G., sanki yazın gökyüzünden, ister açık ister yağmurlu olsun, bağışlanmış bir selamet inmektedir. Böyle bir yaz ve kış iradesi birlik haline getirilecek olursa, irade gücü için bir şaşkınlık söz konusu olur. İyi'ye ve Kötü'ye karşı iki tutumu aynı zamanda takınamazsınız, çünkü kimse İyi'ye ve Kötü'ye karşı iki ayrı davranış ortaya koymayı başaramaz. Bir fizikçi ötekine böyle söylüyordu. Ama neden, dedi arkadaşı, Sborov Hahamı'nın öğretisine göre Kötü sadece hep yanlış zamanda gelen bir İyi olabiliyor ki? Bir şey, zamanını şaşırmış bir İyi değilse Kötü de mi değildir? Nedir o zaman, eğer sadece bu ikisi varsa? Böyle bir şey kanun olamaz.
Hayır, ama bir deneyim olabilir.
İki arkadaşın, kıtadaki kovuşturucularının niyetine kalsaydı, ölmüş olmaları gerekirdi. Bunun yerine, enstitünün saygısını kazanmış olarak, o güvenli adalarında oturuyorlardı.

Gece boyu sohbetleri, güvenlik içinde bir arada olma duyguları onlar için ne kadar sürse azdı. Habil'in her halükârda öldürülmesi mi gerekirdi? Zaman kazandıran çetrefil bir soruydu bu. Eğer bir kaza veya bir melek tam taşı kaldırmışken Kabil'e engel olsa, mesela Kabil yardan aşağı uçsa, taşı düşürse, ölse, Habil ise (Kadınların etkisini de hesaba katmalıyız) türün tek atası olarak kalsa ne olur? Nereye gitti şimdi Kötü?

Bunu şöyle anlatmalı, diye cevap verdi G.: Kadınlar aralarında haberleşmektedir. Habil böylece Kabil'in karısından, kardeşinin tasarladığı cinayeti haber alır, onun o derin nefretini öğrenir, ki kendiliğinden bunun farkına varacak gibi değildir, ve ondan önce davranır. Yani Habil kardeşini ileriyi gören bir nefsi müdafaa durumunda öldürmüştür? Tanrı'nın meleği de ondan bu caniyi esirgemesi dileğinde bulunmamıştır? Öyle ki, dedi G.'nin arkadaşı, öldürülenin karısı veya çocuklarının çocukları bu Habil'i öldürürler ve böylece iki kardeş de ölür, ki bu *iyi* değildir. Habil'in içinde iyi olmayan bir şey bulunmuş olmalıdır, ki Kabil'in kötü olmasına yol açmıştır, diye sürdürdü Haham'ın torunu bu düşünceyi. Olayın anlatısı, atlanmış bir şey olduğuna işaret ediyor, diye tamamladı arkadaşı: kuzenler, çocuklar, kadınlar, uzmanlaşmış danışmanlar (rahipler)... öyle ki Habil'in her durumda ölmesi zorunlu olurdu, fakat ortaya kardeş katline sebebiyet verenin Kabil olmadığı bir çözüm çıkardı.

– Bir zaman meselesi.

– Bu yoldan ilerleyemeyiz.
– İlerlemek istiyor muyuz ki?
Hayır, ikisi de bu konuşmanın süresini uzatmak, birbirlerinin yanında kalmak, dışarıda İngiliz çiminin sezilir olduğu geceyi seyretmek istiyorlardı.
– Şu konudan ayrıldık: Kış iradesi. Kabil cinayeti kışın mı, yazın mı işledi?
– Bilmiyorum.
– İşlenmemiş kılmak elimizde değil, ama olayın anlatılışındaki karışıklığı azaltabilirdik.
Sborov Hahamı'nın torunu canlanmıştı şimdi. Saat kaç? diye sordu arkadaşı. Ertesi sabaha dinlenmiş olmaları gerekiyordu. Laboratuarlarda yorgunluğa müsamaha yoktur. Dışarıda 1940 yılının Britanya yağmuru camlara vuruyordu. Alman birliklerinin adaya yapacağı bir çıkartmanın başarılı olabileceği an kaçırılmıştı. Kıtanın her bir mevsime uygun "iradesi"nin niyetlendiği "Kötü" halen gerçeklikten yoksunmuş gibi görünüyordu. İnsan Kötü'ye inanmamalı, karşısına inançsızlıkla çıkmalı. Fizikçiler, 6000 yıllık bir geleneğe dayanarak, bunun *katı* bir bakış açısı olduğu görüşündeydiler. Kendi canlarına kastetmiş düşmanın romanlardakine benzer bir bütünlük iradesi taşıdığını uydurmakta bir anlam görmüyorlardı. Korkmak arzularına da uygun düşmüyordu; hem üstelik bir süre daha beraber kalmak istiyorlardı. Kim bilirdi ki, Manşın karşı kıyısına yayılmış, bürokratik yapısı

sisler içinde, birörnekleştirilmiş bir irade gelecek bahar ne isteyecekti?

G., biz böyle bir iradeyi belki hesaba vuramayız, diyordu, ama hayalgücümüzle ona sağlamlık kazandırmaktan kaçınabiliriz. Düzenli biçimde inen Britanya yağmurunun altında, ki kaynağı engin Atlantik'teki Batı Akıntısı'ydı, arkadaşlar işlerinden bambaşka bir yerde, insanın irade gücündeki zorunlu değişikliklere karşı duran yabancı, öldürücü bir iradenin gücünden bağımsız olmalarının tadını çıkarıyorlardı. O an gayet iradesiz bir durumdaydılar, Batı tarzınca.

31 Aralık 2009: NÜFUZ EDİLMEZLİK İZLENİMİ. Grimm Kardeşler'in derlemesinde, "ülkenin on iki bilge kadını" için sadece on iki kişilik sofra kurulduğu anlatılır. 13. peri çağrılmamıştır. Çernobil kazasında veya Lehman Brothers bankasının çöküşünde olana benzer şekilde, kısa bir zaman sonra uğursuzluk getirecek olgular dışarıda bırakılmaktadır. Fakat 13. peri öcünü sarayı da, ülkeyi de bin yıllık bir uykuya daldırarak alır.

Hemen sarayı ağaçlardan, çalılardan bir çitle sarar, dalları öyle bir iç içe sokar ki, bir "parmaklık" oluştururlar. Üzerlerine kar yığılır. Arkasına geçilmezmiş gibi bir izlenim oluşmuştur. Fakat hayat pratiği göstermiştir ki, böyle dalların dibinde, gevşek karın içinden bir yol bulunasıdır. Sadece, görüntüyü aşağıya, bir metrekare toprak üzerinde milyarlarca mikroorganizmanın yerleşmiş olduğu yere kadar izlemek yeter.

"Zaman"ın Gücü

Nedir bu: "Zaman"? Ben takvim araştırmacısıyım, fizikçi değil, diye karşılık vermişti Keşiş Andrey Bitov. Önemli olan, zamanların arasında bulunan AYIRICILARDIR, yani yıl değişimleri, gece-gündüz değişimleri, gidip gelmeler (örneğin hava değişiklikleri), saatlere, dakikalara göre bölümleniş (insanın tek bir tanesinin içinde bile ölebileceği saniyelere

göre de), kuşaklara, biyografilere göre bölümleniş: korkma zamanı; sevme zamanı.

Yani demek istiyorsunuz ki, diye ısrarını sürdürdü misafir, zaman otoritenin işe karışmasını hoş görmez? Zaman özerktir? Bitov cevap verdi: Kime aittir zaman? Buna biyolog Dr. Siegmund Fritsche şu cevabı verdi: Zaman hücrelere aittir, olsa olsa bizzat Yeryüzü gezegenine ait, bireye ait hiç değil. Burada biter, diye devam etti, güvence altına alınmış özgürlük hakları.

Özellikle tehlikeli olan, dedi Bitov, 31 Aralık'la, yani yılın son günüyle oynamaktır. Tabiattan yola çıkacak olursak, hiçbir yıl sona ermez. 6000 yıllık bir ön geçmiş gereklidir, "yıl değişimi"ni, zamanın kesildiği bir noktayı elde edebilmek için. Din olmadan kesinlikle olmaz bu.

Takvimler Tutucudur

M.Ö. 153 yılına kadar Aralık, 304 günü olan Roma ay takviminin onuncu ayıydı. Bundan sonra yılın başı iki ay öne alındı. Fakat kimse yılın sonuna işaret eden ayın "onuncu" biçimindeki adını değiştirmeye cesaret edemedi.

Eşitsizliğin En Uç Biçimlerinden Biri: Bir Zaman Korsajı

Fransız Devrim Takvimi'nde yıllar onar günlük bölümlere ayrılır ve bunlar yılın doğa olaylarına göre adlandırılır. Aralık ayı bu hesapta kaybolmuştur. 21 Kasım'dan 20 Aralık'a kadar olan üç bölüm "Frimaire" adı altında toplanır ("donan sis ayı"). Ardından, 21 Aralık'tan 19 Ocak'a kadar (kutsal günler ve belirgin bir yıl değişimi günü atlanarak) Nivôse ayı gelir. Bayram günleri ise Eylül içinde kışlaya alınmıştır: 17 Eylül (1800'den itibaren 18 Eylül) Erdem Günü'ydü ("Jour de la Vertu"), 18 Eylül (1800'den itibaren 19 Eylül) Deha Günü ("Jour de la Génie"), 19 Eylül (1800'den itibaren 20 Eylül) Çalışma Günü ("Jour du Travail"), 20 Eylül (1800'den itibaren 21 Eylül) Düşünce Günü ("Jour de l'Opinion"), 21 Eylül (1800'den itibaren 22 Eylül) Ödüllenme Günü ("Jour des Récompenses") ve 22 Eylül, sadece 366 gün çeken yıllarda, 1795'te, 1799'da ve 23 Eylül 1803'te Devrim Günü ("Jour de la Révolution") olarak kutlandı.

Fransa ülkesinin sakinlerinin zaman duygusunda bulunan özerk unsurlar, bu takvim kararnamelerini devirmekte zorlanmadı. Önce "çift sayılır" oldular, sonra "gözardı" edildiler, sonra da Bonaparte'ın ilk tedbirlerinden biri olarak, yürürlükten kaldırıldılar.

Lenin'in, Etkisini Aralık 2009'da (Ve Ocak 2010'da) Gecikmeli Olarak Gösteren Bir Hatası

14 Şubat 1918 günü Halk Komiserleri Konseyi bir kararnameyle Rusya'da batı takviminin uygulanacağını bildirdi. Mükemmellikten ne kadar uzaktır devlet mekanizmasının gücü! Günün tarihinin yeni takvime göre atılması, eski takvim hesabına karşı hiçbir zaman kendini tamamen kabul ettiremedi. Rus insanı uzun zamandır, kendi de bilmeden, günleri her iki mezhebe göre saymaktadır, hem Bizans usulünce hem Batı kararnamesindeki gibi.

Bu, 2009 yılından 2010 yılına geçişte "ülke ekonomisi açısından bir hasıla kaybı"na yol açtı. Başbakan Putin bu kötü durumla boşuna mücadele etmeye çalıştı. Moskova ve Uralar'ın ötesindeki bölgelere, Batı piyasa ekonomisinin gerektirdiği gibi, Hıristiyan bayramları sökün etmişti. Fakat bunlar (gerek duygu gerek çalışma pratiği bakımından) on üç gün gecikmeli olarak sona eriyor, böylece alkol sefaları da, karşılıklı yemek davetleri de bitmek bilmiyordu. Fakat

şimdi buna bir de, Rusya'da aslında Noel'den daha önemli olan Epifaniyas bayramı ekleniyor, 6 Ocak'taki bu güne de gene on üç gün olarak hissedilen bir esneklik eşlik ediyordu. Yıl değişimi şemsiyesi altında, zengin bir eğlence sunumu söz konusuydu.
Gerçekliğin yerine (ki çalışma ve meslek üzerinden aktarılır) bitmek bilmeyen bir özel günler dizisinin konması, Keşiş Bitov'a göre, beden, ruh ve ülke ekonomisi için eşit derecede bozucu bir şeydir. Ve bütün bunlar, geçici bir devrim hükümeti zamanı yönetmeye kalkıştığı için olmuştur, ki bu iş için yetkili olan, sadece Tanrı ve halktır.

Takvim Reformu Üzerine

Bugünkü Kırgızistan ve Tacikistan Cumhuriyetleri arasında, yüksek dağların çerçevelediği, dar bir toprak şeridi vardır ki, 1917 haritalarında görülmediği gibi, daha sonraki yönetimlerce de kayda geçirilmemiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılması sırasında bu toprak şeridi arta kaldı. Burada bulunan bir Ortodoks manastırı dağılmadan sonra alelacele boşaltıldı. Geride, binayı beklemek ve çalışmaları sürdürmek için tek bir keşiş kaldı.
Manastır yüzyıllardan beri kilise düzeni içinde takvim verilerinin kayda geçirilmesi, yani bir tür tarih yazımıyla uğraşıyordu. Manastırın yalnız keşişi için, görevlendirilip unu-

tulduktan sonra, yalnızlık uzun sürmedi. İnternet üzerinden bütün dünyadaki, ister Ortodoks ister bilimsel olsun, kardeş kuruluşlarla bağlantı içinde bulunuyor. Müslüman çevre, ki bu yabancı umurunda değil, kendisini rahatsız etmiyor.
Keşiş Andrey Bitov son zaman dilimlerini şöyle bölümlendiriyor:

Vestfalya Barışı'nın yılı olan 1648'den 1789'a kadar	1 yüzyıl
1793'ten 1815'e kadar	1 yüzyıl
1815'ten 1870/71'e kadar	1 yüzyıl
1871'den 1918'e kadar	1 yüzyıl
1918'den 1989'e kadar	1 yüzyıl

= 500 yılın cevherine sahip 341 yıl

Sonra: bugünkü zaman.
Bitov Yeniçağ'ı böyle tarihlerken fazladan ihtiyaç duyduğu zamanı Ortaçağ'ın tarihlenişini eleştirel gözle yenilemesi sayesinde yeniden kazanıyor – ve bu konuda felsefe doktoru Heribert Illig ile hemfikir. Bu dönemde, uydurulmuş zamanlar var, örneğin Şarlman'la ilgili hiçbir kanıt yok. Yaklaşık 300 yıl hiç var olmuş değil. Bitov böylece, manastır kroniklerini eşleştirmek için ihtiyaç duyduğu bir başlangıç noktası olarak, İsa'nın doğumunun yakınlarına düşen bir zamana hiç zorluk çekmeden ulaşıyor.
Keşiş Bitov bu arada, ABD'deki akademik çevrelerde ZAMANIN SIKIŞTIRILMASI işinin mucidi olarak görül-

mekte. "Yüzyıl" bir nitelik tanımı olarak morfik bir yapıya sahip, yani yılları bir merkez etrafında dairevî veya eliptik yörüngelere oturmaya zorluyor. Zamanı kronometrik olarak, günlere, yıllara göre saymak, keyfî bir şey. Böylece, Büyük Fransız Devrimi'nin üç yılı "farklı bir yapı" kazanıyor, diyor Bitov. Bu onları "kendi başına bir yüzyıl" yapıyor. HALKLAR GİBİ ZAMANIN DA KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI TANINMALIDIR.

O zaman, niçin Rusya için de, İngiltere ve Fransa ile aynı şey geçerli olsun ki? Keşiş Bitov bu noktada aşka geliyor. Bütün zamanlar farklıdır, bir Britanya yüzyılıyla Rusya yüzyılı elbet kıyaslanamaz. Fakat, diyor Bitov, kıtaların ve sakinlerinin zamanları morfik alanlar üzerinden birbirine bağlıdır. Bu bakımdan, ZAMANIN AKIŞI gene de eşzamanlı olur. Üstelik Büyük Fransız Devrimi'nin gerçekten Fransız kökenli olduğu bile hiç mi hiç kesin değildir. Yeni bir çağın kökeni, ortaya çıktığı yerden (yüzey) bambaşka yerlerde olabilir. Biz Rusya'da, Orta Almanya'da, Taşkent'te olduğu gibi, Portekiz'de ve bu ülkenin Doğu Asya kolonilerinde beraberce harekete geçen ruhlar olduğunu belirledik. Bitov'un dağ manastırında yakacak zor bulunuyor. Kışın ellerini en iyi, bilgisayarının kasasına yapıştırarak ısıtabiliyor.

Futur antérieur: Bitmiş Gelecek Zaman

Benim geçmişimde, yaşayan bir insanın tarihinde kendini gösteren şey, BİTMİŞ GEÇMİŞ (artık olmadığı için geçmişte var olan) değil, ben neysem o halim içinde tamamlanmış geçmiş de değil, dönüşmekte olduğum şey açısından ne olmuş olacaksam bunun ÖTEKİSİDİR.

– Sizi doğru anlıyorsam, "dönüşmekte olduğum şey" karşısında bir üzüntü söz konusu. Evet, farkındayım: Bir suçluya dönüşmüş olacağım, hiç istemediğim halde. Mütarekeden sonraki ilk trenlerden biriyle işgal altındaki Paris'e gidiyorum, sivil giyimliyim, kimlik cüzdanım Devlet Güvenlik Baş Dairesi'nin en üst, güvenilir çevresine dahil olduğumu gösteriyor, Freiherr vom Stein'ın vaktiyle başaramadığı bir işi, Fransa ile anlaşma sağlanmasını organize etmek için seçildim ve gönderildim. Bir yıl sonra Güney Rusya'da kitlelerin kurşuna dizilmesi işini yönetmem gerekeceğini, bunun için de beş yıl sonra kötü bir ödül alacağımı daha bilmiyorum.
– Siz de bunu futur antérieur zamanında dile getiremiyorsunuz, çünkü Krackow'da kurşuna dizildiniz bile. Sizin gelecek zamanınız giyotinin altındaki baş gibi kesildi.
– Ben de zaten sadece, kendimi suçluya dönüşen hayali bir kişinin yerine koydum. Karşınızda oturuyorum ya. Önümde içeceğim duruyor.

– Ama bu OLMUŞ OLACAĞIM denen şey de mevcut, irade gücünün en güçlü yansıtmalarından biri. Gerçekten ne yapıyor veya yapacak olduğumla karıştırılmamalı.
– Peki, bu dilbilgisel kip ne işe yarar? Almancada kullanmamız zor oluyor. Hayatta o kadar basit olduğu halde kulağa çetrefil mi geliyor?
– Kararımı verdiğim noktadır, söz konusu olan.
– Eğer bu noktayı belirlemek insanların elindeyse. Denmiştir ya: Sen bunu sezinleyemezsin bile, bu melek halinle.
– Bu, sezgi yeteneğinin ta kendisidir ve ilerideki halime baktığımda verdiğim karardır. "Sadece katlanabileceğin geleceği seç!"
– Dilbilgisi tehlikeli bir silah, bir cinayet aleti.
– Bilincin elinde olan tek silah.

Sibirya Zaman Rezervleri

Yoldaş Andropov'un, ki sağlığı sürekli tehlike altında, bunun için de hareket edemez, yolculuğu sevmez biriydi, KGB'nin başında olduğu ve parti genel sekreterliği konumuna hazırlandığı dönemde, Rus gizli servisinin üst bölümlerinden birinde Kırgız Albay Lermontov bulunuyordu ve bu kişinin ataları arasında pagan rahipler (Sibirya animistleri) vardı. Lermontov görev saatleri sırasında (böyle devasa, dünya çapında örgütlenmiş bir dairede seller gibi zaman akar, hem bunlar dünyanın herhangi başka bir yerindeki, yüksek mi yüksek bir

beton binanın pencereleri önünden aktığından daha yavaş akar) bir tarihî eskizler koleksiyonu oluşturmaktaydı. Bunlardan bir kısmı "Canalıcı Anda Felç" konusuna eğiliyordu.

Dünya tarihinin büyük aktörlerinin üzerine, hem de canalıcı anlarda, bir felç halinin geldiği, garip bir olgudur. Tanrıların olmadığını iddia etmek, der Lermontov, doktriner bir yaklaşım olur. Anlaşılan, tanrılar kuvvet bulma veya felce uğrama şeklinde tecelli etmektedir. Yoksa siz, diye sordu Lermontov kendisini dinleyen yoldaşlarına, Napoléon'un Waterloo'da, generallerin tavsiye ettiği yol olan ve kesin zaferi sağlayacak çevirme hareketiyle saldırmayışının kabahatini sahiden bir soğukalgınlığına mı yüklüyorsunuz? Bu hatayı bir soğukalgınlığıyla mı açıklıyorsunuz?

Hayır, imparatorun kendi misyonuna karşı inançsızlığıyla, diye cevap verdi gizli servisin, kendini geliştirmek için her gün çalışan bilgili asistanlarından biri (oradakilerin hepsi o yıllarda, geleceğini sezinledikleri Perestroyka yönünde bilgi edinmekteydiler, ki bu arada, içlerinden hiçbirinin, yeni özgürlüğün adının ne olabileceğinden haberi yoktu).

Ben buna katılmıyorum, dedi Lermontov. Onu felce uğratan ilah, aynı o, Troyalılarla Yunanlar arasına giren şimşektir. Siz materyalist olarak böyle bir şey mi diyorsunuz?

Aynen öyle diyorum, cevabını verdi Lermontov. Bir materyalist hiçbir zaman doktriner olmaz. Gerekçesi olmadan, dünyada *hiçbir* kuvvetin etkisini imkânsız diye dışarıda bırakmaz. Her şeyden önce de, gözlemimiz karşısında beliri-

yorsa, bırakmaz. Hitler'in uğradığı o acayip felç halini alalım, körleşmesini (Moskova cephesindeki fiyasko anında). Aralık 1941'de: "kar körlüğü gibi". ABD'ye savaş ilan ediyor. Anlaşmalara göre bunu yapması gerekmezdi. Alman İmparatorluğu'nun sonuna mührünü basıyor. Çok şaşırdım, diye atıldı Lermontov'un bu arada gruba katılmış olan şefi. Siz *neyle* uğraşıyorsunuz, Yoldaş?

O sıra daha ayakta olan imparatorluk Sibirya'daki bütün zaman rezervlerini elinde tutuyordu. Böylece, düşünce rezervleri de onun elindeydi: bir kasa dolusu ruhsal hayat. KGB'nin kale gibi binalarında ülkenin akademik seçkinleri toplanmıştı. Lermontov'un düşünceleri benim hatırıma (Gorbaçov'un son asistanı olarak), başkanın felce uğrayışını gördüğümde geldi. Madrid Konferansı'ndan döndükten sonra belirmişti bu hal. Oraya dilenmeye gitmiştik. Adam bir daha hiçbir zaman, eskiden olduğu gibi olamadı. Eski zamanlardan kalma, Athena'nın yanında Troya'nın yerle bir edilmesine yardım eden, huysuz bir Akdeniz tanrısı girmişti onun içine (virüslere, böcek ısırıklarına, zehirlere, ağır hayalkırıklıklarına özgü bir marifetle). Öylece oturuyordu odacığında, hiçbir şey yapmadan. "Minskli Orman Haydutları" kendisine karşı komplo kurar, kamu varlığını sahiplenirken. Onları vatan haini diye tutuklatsa mıydı? Buna yetkisi vardı.

Albay Lermontov'u Çernobil kazasından kısa bir süre sonra mezarına taşıdık. "Bütün tanrıların terk ettiği" biri olarak kafasına bir kurşun sıkmıştı.

Tempus, Aevum, Aeternitas

Biz İslamcılar, diyordu Bangladeşli astrofizikçi, 1150 yıldır sadece sözlü olarak aktarılan tasavvuf metinleri üzerine uzman olan Jamal Islam, Allah'ın arzusu uyarınca, üç tür zamanla haşırneşir oluruz. Saatime bakarım, TEMPUS'u görürüm, bu kendi başına zamandır ve benimle bilimsel dünyanın atom saatleri arasındaki bağlantıyı kurar. Bu zaman ölçüsünde Dünya ile Güneş, Güneş Sistemi bağlamında hareket ederler ve sadece iki yüz elli milyon yılda güzel güzel, beraberce, galaksinin çekirdeği etrafında bir tur atarlar. TEMPUS'tan farklı bir şey, AEVUM'dur. Bedensiz, melek zamanı. İç bakışımı merkeze yöneltirim. Orada Allah'ın Siyah Güneşi içeriden dışarıya doğru ışır. SİYAH IŞIĞIN kökeni güneş sinir ağının batısındadır. Diyaframla güneş sinir ağı arasında, korku halinde veya mutlu heyecanlanmalarda hissedilen şeyi melek ışınımıyla karıştırmak, küfür olur. Ancak milyonlarca müminin bir merkezde buluşmasıyla AEVUM ışınımı oluşur ve ruhlar bu ışınımın üzerinde yol alır.*

* Ben fizikçi olarak, ilahiyat ilmiyle kavranabilen bu olguyu bir kısasla açıklayayım. Biz astrofizikçiler gravitonları ararız. Ben bizzat bir gravitasyon dalgaları detektörünün geliştirilmesi işinin içindeyim. Dünyamızın bir parçacığı ile vücudumuzun bir noktasındaki bir parçacık arasındaki etkileşim aynen, ilahî vücudumuzun bir parçacığıyla dünyevî vücudumuzun bir noktasındaki parçacık arasındaki etkileşim kadar az ölçülebilir ve pratik önemden yoksun bir şeydir. Fakat kuvvetli bir insana şöyle diyecek olsak: Burası senin yerin, buradan atlayacaksın, o zaman insan vücudundaki sarmal ve atlama gücü bir bağlantı oluşturur, bu ilişki bir taraftan (ceylanlarda, sıçrayanfarelerde, dağlardaki derelerde yaşayan

Üçüncü zaman, AETERNITAS, sadece Allah'ın yaşadığı sürekliliktir. Gene, bu zaman evrenini TEMPUS veya AEVUM ile karıştırmak veya sadece bağlantılandırmak küfür olur.
Avrupalı bir büyükelçi Jamal Islam'dan bilgi almak istemiş, ona sorular sormuştu. Ortaçağ uzmanıydı.

– Siz Origenes'in Latince kavramlarını kullanıyorsunuz. Niçin?
– Biz 1080 yılından bu yana gelen bir tartışmayı sürdürüyoruz. Söz konusu olan, İspanyol-İslam metinleri. Bunları Latince çevirilerinden okuyoruz. Arapça çevirisinin sadece sözlü olarak aktarılmasına izin var.
– Peki zamanla değişiyor mu bu?
– Kaçınılmaz.
– Erken Ortaçağ'ın Latince çevirilerine dayanarak, İslam âlimlerinin bugün aktardığı gezgin hikâyelerin aldığı mesafeyi mi ölçüyorsunuz?
– Kutsal olan bir şey üzerine saygısızca konuşmayın.
– Rahiplerin bizim Batı kaynaklı metinlerimiz üzerinde yazma hataları, yanılmalar veya çoğu zaman anlamsız eklemelerle yaptıkları değişiklikler, kutsal bir şey değil herhalde?
– İşte, bizdeki sözlü aktarım da bunun için.
– Daha da çok hataya kapı açan?
– Değişikliklere. Hatalara Allah engel olur.

---

balıklarda olduğu gibi) göğe doğru harika sıçramalar, bir taraftan da gezegenin o dev frenleme gücünü ortaya koyar.

İnsan burada zaman olarak adlandırılan, diye açıklamaya devam etti İslam âlimi, ama başka cevherleri de (örneğin rayihaları, zorunlulukları) kapsayan bu üç evrenin birinden diğerine geçemez. Bunlar birbirine karşı yalıtılmıştır. Mümin, eğer ritüele uymaksızın bir zamandan öbürüne geçerse hemen yolunu kaybeder. Siyah ışınımdan kol saatine mi bakar? Evet, bu onun aklını altüst eder. Ya AETERNITAS'tan geliyorsa? O, oraya ait değildir.

– Siz bir fiziksel ilahiyattan mı söz ediyorsunuz?
– Başka neden olacak?

Konuşma Fransızca olarak yapılıyordu. Ülkesinin diplomatı olarak görevini yerine getirmekte olan Ortaçağ araştırmacısı Bangladeşli âlimle bir ölçüde açık konuşabiliyordu, çünkü kırk yıldan beri böyle konuşmaktaydılar. İslam emperyalizmi, dedi diplomat, bana eski Sovyetler Birliği'ni hatırlatıyor. Sovyetler Birliği hava ulaşımını daha ilk uçak yapılmadan önce icat etmişti. Rusya'nın güneyinde ilk insanları araştırıyordu, yıldızlara yolculukta bütün öbür endüstri ülkelerinin önüne geçmişti. Yoldaşlar dünyayı, birer materyalist olarak dini işe koşmak zorunda olmaksızın, bünyelerine katmıştı. Ama siz, dostum (Bunu derken sizi bütün müminlerin safından söküp almak istemiyorum, biz dostuz ve insanlar birbirlerini kâfir saysa bile dost olabilirler) bana İslam'ın hareketini öyle açıklıyorsunuz ki, sanki bu din dünyada değerli

her ne varsa hepsini kapsıyor, bizim de sanki, yakında Sibirya'nın da ABD'nin Orta-batısının da Müslüman olmasına hazırlanmamız gerekiyor. Bunu maddî şartları hiç hesaba katmadan söylüyorsunuz.

İlginçtir, diye cevap verdi İslam âlimi. Ben şu sıra Friedrich Engels'in *Tabiatın Diyalektiği*'ni Rusçadan çevirmeye çalışıyorum (maalesef Almanca okuyamıyorum). Bu kitapta YILDIZLARARASI UZAYIN BÜTÜNLÜĞÜNÜN CANLANDIRILMASI söz konusu. Maddenin bütün biçimleri düşük düzeyde bir tür hayata sahip. Düşünmeyen hayat biyosferi yaratıyor. Bunun içinden de bir yıldırımla noosfer oluşuyor. 1080 yılında mı demek istiyorsunuz, diye atıldı diplomat. Benim çıkış noktam zaten o, cevabını verdi İslamcı.

Onca yıllık yoldaşlar hasır koltuklarda oturuyorlardı, bir ölçüde zamanın dışında gibiydiler veya TEMPUS zamanlarının dışında, artık tehlikeye girmiş olan bu yeryüzü parçasının eskiden Britanya hâkimiyeti altında olduğu gerçeğini dile getirmekte olan bir büyük otelin lobisinde. Batıp gitmiş bir dünyadan gelen haberler gibi, bu otel-gemiler de karaya vurmuş bir haldeydiler, ama iç mekânlarında hâlâ zihinsel bir konforu yansıtıyorlar, bu da sanki dünyanın her yerindeki insanlar birbirleriyle iletişim kurabilirmiş gibi bir görüntü ortaya koyuyordu. Soğuk içecekler içip serinkanlı düşünerek, felsefeye veya hayat pratiğine dair bütün sorular yan yana masaya yatırılır ve Ortaçağ'ın bir suyunun üzerinde duruyorlarmış gibi, örneğin o zamanların büyükşehri

Şam veya Kurtubadalarmış gibi, içlerinden en iyisi seçilir. Derken bir tüccar sevgili kızına uzaklardan hediyeler getirir, derken hikâyeciler yolculuklarını yapar ve dünyanın ücra köşelerine en ilginç ve en yeni haberleri taşır. Bu bakımdan, bu kadar farklı olan o iki âlimi barındıran duvarlar gerçi emperyal kökenliydi, ama burası, şu an hiçbir imparatorluğun kurulmakta veya yayılmakta olmadığı bir yerdi. Emperyalizmin yeni kolu, diplomatın korkusu buydu, daha ziyade, buradan yedi kilometre uzaklıktaki sefil mahallelerdeydi. Ve AEVUM'un bu obur ağzı, böyle bir HALK İRADESİ, AEVUM'dan TEMPUS'a girdiği zaman ilk iş olarak karşısında oturan, gençliği geride kalmış astrofizikçiyi yutacaktı.

Alman Endüstri Standartları (DIN) Uyarınca Eski Yılla Yeni Yılın Farkı

6 Aralık 2009 günü Cenevre'de, Almanya Federal Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında endüstri standartlarını karşılıklı olarak tanıma konusunda yapılan pazarlıklar başarısızlıkla sonuçlandı. Bunun sebebi kısmen, Çin'de DIN standartlarına denk düşecek genel kuralların bilinmemesiydi. Böylece, Federal Almanya'nın Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı tutumu, ticarî alışveriş (ve söz konusu olabilecek diplomatik notalar ve savaş ilanları) bakımından belirsizliğini sürdürmeye devam ediyordu.

Alman hukukuna göre şu geçerlidir: Aralık ayı eylül ile haftanın aynı gününde başlar; yani 1 Eylül pazartesiyse 1 Aralık da pazartesidir. 29, 30 veya 31 Aralık pazartesiyse bu pazartesi ve sonra gelen günler bir sonraki yılın ilk haftasına sayılır. Bu durumda, yılın son haftası DIN standardına göre aralık ayının son pazar günü biter. İnsanların o hafta yaşayacağı bir ila iki gün daha kalmışsa bunları zamanın dışında yaşarlar. Örgütler ise daima 52 bütün hafta içinde hareket eder.

Çevirmenin Notları

1 Burada "kader" olarak çevrilen "Vorsehung" kavramı daha çok Katolik geleneğinde, dolayısıyla Avusturya ve Güney Almanya'da kullanılır ve öncelikle, Tanrı'nın güçlü ve yüce gönüllü bir iradeyle bütün dünyayı yöneterek her şeyin iyiye doğru gitmesini sağladığını vurgulayan bir kader anlayışını dile getirir. Hitler de bu kavramı sık kullanıyor ve kendisinin "Vorsehung" yolunda bir alet olduğunu ileri sürüyordu.

2 Nomos: Yunanca kökeninde "yurt", "il", "otlak" anlamlarına gelen bu kelime, toprağın insan toplulukları arasında dağılışı anlamında kullanılır.

3 Goethe, *Iphigenie auf Tauris, İphigenia Tauris'te*

4 Ymir İskandinav mitolojisinde ilk canlı sayılan, çift cinsiyetli dev. Buzulla ateşin birleşmesinden meydana geldiğine, kadim ineğin sütünden içip uykuya daldığına, sol kolundan bir kızıyla oğlunu, ayaklarıyla altı başlı oğlunu yarattığına inanılırdı. İlk tanrılar olan Odin, Vé, Vili bu devi öldürerek vücudundan dünyayı yaratır; bu arada, örneğin, eti toprak, kanı deniz, kemikleri kayalara dönüşür.

5 Logion: İncil biliminde İsa'ya atfedilen sözler ve bunların toplandığı metinler.

6 Beethoven, *Fidelio*, 1/6, Nr. 9: Leonore'nin aryası.

7 Wagner, *Uçan Holandalı*, Senta'nın baladı.

8 Karl Kraus: "Die Raben (Kargalar)".

9 Yazarın kullandığı sıfat Almancada kopmak, koparmak veya sürüklemek anlamlarına gelen *reißen* fiilinden türetilmiştir. Aşağıda ayrıca, bu ifadenin "ß" yerine "ss" ile yazıldığında, "yolculuk yapan zaman" (reisende Zeit) biçiminde yanlış anlaşılabileceğinden söz ediliyor.

10 Cumhuriyet Sarayı (Palast der Republik) Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin (DDR) başşehri Doğu Berlin'in merkezinde, 1973-76 yılları arasında, eski Berlin Şehir Sarayı arazisi üzerindeki 15.300 m^2'lik bir alana, bu ülkedeki serbest çelik konstrüksiyona sahip ilk bina olarak yapılmıştı ve DDR Parlamentosu'nu ayrıca birçok etkinlik mekânını ve Kültür Evi kurumunun bazı bölümlerini içeriyordu. 1990 yılında büyük ölçüde asbest içerdiği için kapatıldı, 1998-2003 arasında havaya asbest yayan kısımları temizlendi, 2006'da ise yıkılmasına karar verildi.

11 "HO-Gaststätten", Doğu Almanya'nın ülke çapında lokanta işletmeciliği yapan devlet kuruluşuydu.

12 DDR Alman Demokratik Cumhuriyeti, Doğu Almanya.

13 "Memleket Dostu". Yerel kültür ve tarih araştırmalarıyla ilgili olarak kullanılan "Heimat" kelimesinin aynı zamanda, 19. yüzyıldan bu yana modernizme ve küreselliğe karşı tavırlar alan ve Nasyonal Sosyalist kültürde iyice baskın hale gelen şovenist bir çağrışımı vardır.

Güncel sanatın ve çağdaş sinemanın yaşayan en büyük isimlerinden; yazar, yönetmen, düşünür Alexander Kluge ve ressam Gerhard Richter, 2009'un yılbaşı gecesi Sils Maria'da, Nietzsche'nin evinin çok yakınındaki Waldhaus Oteli'nde buluştular. 9 Şubat 1932 doğumlu Richter ile 14 Şubat 1932 doğumlu Kluge, birbirleriyle "zaman akrabası" olduklarını belirlediler: Aynı yüzyılı farklı gözlerle, ama eşzamanlı bakışlarla görmüşlerdi. *Sürükleyen Zaman* adlı ortak kitap bu akrabalıktan hareketle ortaya çıktı.

Takvim hikâyeleri geleneğini sürdüren kitap, yılsonu / yılbaşı fenomenine iki yönden yaklaşıyor: Richter'in disiplinli, kış düşüncelerine dalan fotoğrafları karşısında Kluge'nin olayca zengin metinleri. Tarihten taşıyıp getirdikleri aykırı hisseler ve derslerle, her yıl yeniden bir yıkılış anlamına gelen bu zaman diliminin sunduğu 'çocukça vaatlerle pışpışlama' işinden son derece farklı bir amaca yöneliyor bu 39 fotoğraf ve 39 takvim yazısı.

Sürükleyen Zaman boyunca tarih, geçmiş ve şimdiki zaman, mitoloji hatta meteoroloji iç içe giriyor; fotoğraflar ve metinler, zaman ve mekân kaymalarıyla birbirlerine eşlik ediyor.

...n son derece önemli, göz kamaştırıcı kitapları birkaç taneyle sınırlı değil. Her biri büyük bir ilgiyi hak ediyor."

SUSAN SONTAG

"Alexander Kluge... yazarların en bilgesi."

W. G. SEBALD

EVEREST
www.everestyayinlari.com
/everestyayinlari
/everestkitap

9 786051 418193